Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...брин 21-нэй гараһа | № 77 (15610 0) | 1981 оной апрелиин 2, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

НЭГЭ ХҮН ШЭНГЕЭР

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ ТУЙЛАГДАХА

Апрелиин 18-да коммунис субботник үнгэргэхэ тухай үүсхэлые «Межколхозстрой» нэгэдэл Зэдын районой оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын коллектив һайшаан угтаба.

Митинг дээрэ ороһон үгэ хэлэһэн парторганизациин секретарь А. С. Мамаев хэлэхэдээ, үнгэргэгдэдэг заншалта субботник халаа ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ ухаа шанартай гэжэ тэмдэглэбэ. Манай Совет орон дотор хэдэн миллион хүдэлмэришэд, хүдөөгэй ажалшад, алба хаагшад субботнигто һайндэртэл адляар бэлдэжэ, урма зоригтойгоор ажалладаг байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Удаань оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын начальник нүхэр Ю. С. Смирнов үгэ хэлэжэ, энэ үдэр бүхыдөө 160 хүн субботнигто хабаадалсаха гэбэ. Тэрэ тоодо Г. Макушинай, Н. Зарубинай, Н. Мельниковэй, И. Грыдинэй эрхилдэг бригаданууд 70 шахуу барилгашад, гаражай 40 хүдэлмэрилэгшэд болон бусад хабаадалсаха.

Энэ үдэр хирпиисээр, модоор, түмэр-бетоноор барилганууд хэгдэхэ, 25 кубометр барилгын модон бэлдэгдэхэ, 15 кубометр модон зөөгдэхэ байна. Жолоошод 4200 тонно-километр ашаа (60 тонно) зөөхэ юм.

Тиигэжэ хамта дээрэ 5 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Субботнигой үдэр коллективэй ехэ үүсхэл, эдэбхи харуулжа, ажалай үндэр бүтээсэ туйлаад, 560 түхэригэй электрическэ элшэ, материалнууд хэмнэгдэхэ. Эдэ бүгэдэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулагдаха гэжэ нүхэр Смирнов мэдүүлбэ.

Субботнигто бэлдэхэ, тэрэниие эмхидхэхэ, һайнаар үнгэргэхэ тула ахамад инженер В. Викуловай хүтэлбэри доро табан хүнһөө бүридэһэн штаб байгуулагдаба.

Субботнигой үдэр хэгдэхэ ажалда хабаатай бүхы бэлэдхэлэй хэмжээнүүд эмхидхэгдэжэ байна.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ОЛООРОО ХАБААДАЛСАХА

В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботнигые үнгэргэхэ тухай Москва хотын «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэдэй энэ үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ, апрелиин 18-най үдэр бултадаа ажалдаа гаража, ехэ хэмжээнэй ажал хэхэ, энэ үдэр ажалай үндэр бүтээсэ туйлаха зорилго табина.

«Теплоприбор» заводто субботник үнгэргэхэ штаб үнинэй хада эмхидхэгдэнхэй. Штабай суглаан һайшаар үнгэргэгдэжэ, Коммунис субботнигой үдэр 3300 хүн ажалдаа гараха, 16 мянган түхэригэй продукци гаргаха, 4100 түхэриг арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха гэжэ тогтоогдоо.

Мүнөө хүдэлмэришэдэй дунда ойлгуулгын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам эдэбхитэйгээр ябуулагдана.

Манай заводой хүдэлмэришэд партиин XXVI съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бүтээлгэдэхын тула габшагай шангаар ажалладаг. Коммунис субботнигто олоороо хабаадалсажа, энэ үдэр һайн шанартай продукци ехээр гаргаха гэжэ тодорхойлогдоо.

П. АТРИКОВА,
«Теплоприбор» заводой партийна комитедэй секретарин орлогшо.

[Г]АБШАГАЙГААР АЖАЛЛАХАБДИ

[Бу]ряадай хүдөө ажахын [инсти]тудай һуралсалай [«Байг]ал» ажахын хүдэлмэ[ри]шэд, мэргэжэлтэд, хү[дэлм]эрилэгшэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зорюулжа, коммунис [суббо]тник үнгэргэхэ гэһэн [габша]гай түрүү предприятинуудай гаргаһан үүсхэлые [һай]шаар дэмжэжэ, энэ үдэр эдэбхитэй һайнаар үнгэргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

[Хам]ниһээ һаяын үдэрэй [һа]йнда ажалай һайндэрые [үнгэр]гэхэ тусхай штаб бай[гуул]агдахаар хараалагдана [...] малшад, механизатор[ну]уд болон бусад хүдэлмэри[лэгшэ]дтэ ойлгуулгын хү[дэлм]эри ябуулжа байнабди. [Ап]релиин 18-да — «улаан [суббо]тнигэй» үдэр манай ажал[шад] бүри эршэтэйгээр ажал[лажа], өөһэдынгөө хубитые [...]аар зоригжонхой. Энэ [үдэ]р олоһон салин хүлһэеэ [арбан] нэгэдэхи табан жэлэй [жаса]да оруулхабди.

[Ии]гэжэ манай ажахын хү[дэлмэ]ришэд коммунис суб[ботн]игой һайндэр өөһэ[дынгөө] ажал дээрэ габша[гайгаар] хүдэлжэ гараха хү[...]

Г. АНДРЕЕВ.
Улаан-Үдын районой һуралсалай «Байгал» ажахын парткомой секретарин орлогшо.

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна. В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаһан габшагай ажалай энэ һайндэртэ 1680 хүн хабаадалсаха. Шэл багсалха хайрсагууд эртээнһээ бэлдэгдэнэ, мүнөө 300 нимэ хайрсаг бэлэн болгогдонхой. Олон область, хизаарнуудай арадай ажахын хэрэглэмжэтэ түмэр замаар эльгээгдэхэ шэлэй 40 контейнер заһагдаа.

Шэл хайлуулдаг пеэшэнүүдэй заһабариһаа гараһан 100 тонно шлак зөөжэ хаягдаха. Заводой хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг посёлогые болбосон түхэлтэй болгохо

ХЭХЭ ЮУМЭМНАЙ ТОДОРХОЙЛОГДОО

хүдэлмэридэ 250, заводойнгоо газаахиие, цехүүдые, үйлэдбэриин талмайнуудые сэбэрлэлгэдэ 150 хүн, автомашинануудые техническэ шалгалтада бэлдэхэ хүдэлмэридэ гарежай 75 хүдэлмэришэд хабаадалсаха. Энэ үдэр заводой хүдэлмэришэдэй олоһон 4 мянган түхэриг арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулагдаха.

Е. БОЖЕДОМОВ,
шэлэй заводой парткомой секретарин орлогшо.

ЖОЛООШОДОЙ ҮГЭ БАТА

«БАМтоннельстрой» управлениин 1-дэхи автобазын коллектив эрхим түрүү ажалаараа Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда мэдээжэ болоһоор үнинэй. Эдэнэр партиин XXVI съездэдэ зорюулан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлһэн юм. Тус коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадаха зорилго табина.

Коммунис субботнигто 900 хүдэлмэришэд хабаадахань. БАМ-ай барилгада хэрэгтэй 5 мянган тонно ашаан энэ үдэр зөөгдэхөөр хараалагдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 7 мянган түхэриг мүнгэн оруулагдаха.

Автобазын жолоошод, хүдэлмэришэд апрелиин 18-да бултадаа ажалдаа гарахаар шиидэнхэй. Энэ үдэр хараалагдаһан түсэбөө дүүргэхын тула трактор, машинануудаа заһабарилгада һайн бэлэдхэл хэнэ. Апрелиин 18-най үдэр нэгэ хүн шэнги эбтэй эетэйгээр ажаллахабди, — гэжэ хүдэлмэришэднай мэдүүлнэ. Эдэнэрэй үгэдэ найдахаар даа.

В. БИЛИМЕНКО,
1-дэхи автобазын парткомой секретарь.

Гол һалбаринай ХОНИН АЖАЛ

ШАРАЙНЬ СЭЛМЭГ

Һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада газаа аятай зохидхоноор дулааржа захалхадань, тала дайдые хушаһан саһан зөөлэрэн хайлажа, илангаяа харгын голоор, хонхосог соо һайрам нуур таляан болотороо һайлана. Эндэ хүнэй ябахын аргагүй шабар, уһан. Эгээл иимэ үдэрнүүдтэ хонишод, малшад схэл урма баяртайнууд. Үнгэрһэн жэлнүүдэй ган гасуурай ушаруулһан бэрхэшээлнүүдые дабахын тула хамаг хүсэ шадалаа, онол аргала элсүүлһэндээ: «Мүнөө жэлэймнай «евдокиин» үдэр яһала һайнаар ороо даа, урдынхиһаа ургасатай, баян, садхалан жэл болохол ха». — гэлсэжэ, хоорондоо баяртайгаар хөөрэлдэнэ.

Бэшүүрэй шэмээшэгүүдэй ингэжэ урматайгаар хөөрэлдэхэнышье гайхалгүй. Ушарынь хадаа энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ, илангаяа хонидой түл абаха харюусалгата хаһань ниилээд бэрхэтэй байдалтда үнгэржэ байна ха юм. Хабарай үедэ үбһэ тэжээл хомордоо. Хаганишье хаа хаанагүй элбэг бэшэ. Тиимэһээ хонишод эгээл мүнөө һүүлшынгээ хурьгадые абахын хажуугаар урид гараһан түлөө гарза хоролтогүйгөөр ябагаад түлжүүлхэ тушаа бүхы арга боломжоёо хэрэглэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Энэ жэлэйнгээ үбэлжэлгын, түл абалгын хэр үнгэргэгдэжэ байһан тухай Охин-Булагай совхозой үнинэй хонишон Савелий Сидорович Поляков хөөрэхэдөө:

— Үбэлжэлгэмнай эхинһээ эмхитэй, һайнаар үнгэржэ байна. Үбһэ тэжээл, һолоомон асарагданхай. Бидэ һолоомоёо заабол нарһанай шэлбүүһэнтэй холижо хэрэглэд, хонидтоо үгэдэг һэмди. Тэжээлэй хомордо һолоомоёо иигэжэ шанаржуулан бэлдэхэдэ ниилээд ашагтай байгаа, — гэжэ тэмдэглэнэ.

Эдын-Адагта үбэлжэдэг энэ отарада 600 эхэ хонин харууһалагдана. Энэнь түрүүшынхеэ хурьгалжа байһан зуһагууд юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эндэхи хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 81 хурьга түлжүүлхэ даабаритай. Мүнөө тус бригадада һүүлшын хурьгад абтажа байнхай. Уридшалан сөгсолжо үзэхэдэ, урдахи зорилгоёо лаб бэелүүлхээр. Эндэ хонидойнь хүшэ тамир бараг һайн гэжэ тэмдэглэхээр. Саашадаа энэл хэбээрээ дулаараад, саһанай хайлажа дүүрэбэл, хагданда бэлшэһээр, хабарайнгаа харсуу хаһые гэмгүй дабахаар.

Тус отарада мүнөө хурьгашанаар хоёр хүн ажаллана. Хурьгадай абтажа байһан түрүүшын үедэ Савелий Сидорович гансал туһалагшатайгаа хамта ажаллахадаа, ниилээд тухашараа юм. Совхозойнь хүтэлбэрилэгшэд дары хурьгашадые томилжо, бэрхэшээлһээ абараа. Хонишодой мэдүүлһэнэй ёһоор, эндэ хурьгашанаар ажаллаха хүнүүд дуталдана. Залуушуул совхоздо олоншье һаа, юундэшьеб хонишодой бригадануудта ошожо хүдэлмэрилхэ дурагүйнүүд байдаг.

Совхозой отарануудта байрынь гэрнүүд яһала һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Юрэдөө, гэр байрын талаар гомдохоор бэшэ. Тиимэһээ совхозой дирекци, партком, комсомолой болон профсоюзай организацинууд залуушуулые мал ажалда олоор элсүүлхэ хүдэлмэри ябуулнагүй гэжэ тэмдэглэмээр.

Дурсагдагша бригадын хүршэ болохо Г. В. Филипповэй хүтэлбэрилдэг отарада хурьгад баһал олоор абтанхай, бүрин һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Эндэ Григорий Васильевичтай хамта Л. В. Герасимов ажаллана.

— Манай отарада хурьгашад саг соогоо ерэнхэй. Байгша ондо бидэ 100 эхэ хонин бүриһөө 86-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилготойбди. Түл абалгамнай, мүн үбэлжэлгэмнайшье һайн ябана. Хараалһанаа бэелүүлхэ арга боломжо манда бии гэжэ хэлэлтэй. — гээд, Григорий Васильевич найдуулан хөөрэнэ.

Ахалагша хонишон урдандаа механизатораар ажаллажа байһан юм. Хонишодой дуталдахада, совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхалаар, энэ ажалда ороһон гээшэ. Түрүү механизаторнуудай нэгэн ябаһан тэрэ хүн шэнэ хүдэлмэридөө дуршэнхэй.

Совхоздо дуршалтай хонишод олон. Жэшээлбэл, В. Асеев, И. Асеев, А. Перевалов гэгшэдэй даадаг отарануудта хурьгад һайнаар абтажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ. Съездын болоһон энэ жэлдэ тус ажахын хонишодой хараалһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэнь партийна организаци горитой туһа хүргэдэг байна. Жэшээлбэл, мүнөө хонишодой бригадануудта тусхай булан эмхидхэгдэнхэй. Тэндэнь хонишодой абаһан уялга, түсэб арjжытар бэшэгдэһэн юм. Тиихэдэ социалис мүрысөөнэй гуримууд баһал эндэ үлгөөтэй. Түрэһэн хурьгадынь үдэр бүри бүридхэлдэ абтана. Неделидээ нэгэ удаа совхозой түбэй тусхай агитколлектив хонишодто ошожо, лекци уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг заншалтай.

Энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ тэжээлэй дутамаг байһаниие хараада абажа, отара бүхэндэ хонидто үбһэ, талха, тарянайнь зүйл болон хэршэгдэһэн һолоомо, нарһанай шэлбүүһэ хэжэ үгэхэ хобоо хобтонууд уридшалан бэлдэгдэһэн байна. Мүн хурьгадта дэбдихэ хүүрай хохир хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэнхэй.

Ондоо область, хизаарнуудһаа асарагдаһан һолоомонийнь тэрэ дороо нарһанай шэлбүүһэнтэй холигдон хэршэгдээд, отарануудта автомашинаар зөөгдэнэ. Энэ нэхые үнинэй коммунист А. П. Судомойкин хүтэлбэрилдэг байна. Тэжээл бүйлүүлэн гаргадаг тус цех хоногой туршада таһалгаряагүй хүдэлгэдэхэдөө, дунда зэргээр 20—25 тонно холисо бэлдэжэ, отара, гүүртэнүүдтэ эльгээнэ.

Бэшүүрэй районой энэ совхоз бүхылөө 18 мянган центнер үбһэтэй, 5 мянган центнер һолоомотой үбэлжэлгээ эхилһэн юм. Энэнь урда жэлэйхидэ орходоо хахад шахуу хүбинь болоно. Тэжээлээр хэды хоморшье һаа, байгша ондо энэ совхоздо хонидынь гэмгүй һайнаар ондо орожо байна.

Һүүлэй мэдээгээр, 10700 эхэ хонитой тус ажахын отарануудта бүхыдөө 6000 гаран хурьган абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ. Тобшолон хэлэбэл, совхозой хонишод арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 86 хурьга абажа түлжүүлхээр хараалһан зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула бүхы арга боломжоёо элсүүлэн оролдоно.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

Загарайн районой Онохойн совхозой түрүү хонишодой нэгэн Ерофей Ермолаевич Потёмкин хорёод жэлэй туршада энэ ажахыда һубай ба залуу хониндые харадаг юм. Мүнөөшье жэлдэ нёдондо үбэлэй зуу гаран хурьга харууһалха зуураа, гээлтэ хоролтодо оруулхагүй, шэгнүүрыень горитойгоор нэмээхэб гэһэн үндэр уялга абанхай. Эдэ үдэрнүүдтэ хээрын бэлшээрндэ эртэ үглөөнһөө хонидоо туужа гараад, үдэшэ, орой болотор адуулна. Эрхим ажалайнгаа түлөө Е. Е. Потёмкин районой Соведэй гүйсэдкомой, совхозой дирекциин зүгһөө нэгэнтэ бэшэ Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан, баяр баясхаланда хүртэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Е. Потёмкин.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

[Б]АЙКОНУР ГЕРОЙНУУДЫЕ УГТАБА

[...]ыһан газарһаа понедельн[иг]эй үдэшэ ниишэ ниидэжэ [ерэ]һэн В. Джанибековые, Ж. [Гурра]гчае Байконур космодром [...]илзэмээр угтаба. Со[вет] болон монгол журналист[ну]удаар бүһэлэгдэһэн, баяр [баяс]халтай «Памирнуудай» ту[хай]н асуудалнуудта харюу[сажа] байһан саг зүрхэ сэдь[хэл]имнай элихэнээр һанагда[на]. [А]ха дүү Монголой газар [...]һэ Джезказганай талада карагдаһан сэгээ гудам[...] ууҗа байхадаа, тэдэнэй [...]дэй ялалзахань дахинаа [...]гдаһан юумэдэл үзэгдэ[нэ]. Совет-монгол замбуулинай [экспе]дици дүүрэжэ, түүхын [...]даһан болобо гэжэ бо-

домжолходо, бага зэргэ гунигтайшье шэнги байгаа һэн.

Үе сагай хурдан түргэн дабшасые, замбуулинай дайдые хүнэй эзэмдэлгын толотомо эпопейе эндэ, Байконур космодром дээрэ, илангаяа элеэр мэдэрнэш. Юрий Гагарин оройдоол 20 жэлэй урда тээ эндэһээ гаража, замбуулинай дайдаар зам гаргаа һэн. Харин мүнөө эндэ дэлхэйн 101-дэхи космонавтые угтажа байна. Энэнь социалис Монгол ороной түлөөлэгшэ мүн.

«Программа бүрин хүсэдөөр бэелүүлэгдээ, экипажай бэе махабад һайн». Космонавтнуудые бэлдэдэг түбэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн А. Леонов заншалта пресс-конференциин урда тээ иигэжэ хэлээ һэн. Эдэ үгэнүүдэй саана олон мянгаад совет хүнүүдэй айхабтар ехэ ажал далдалагдана. Ниидэлгээ амжалтатайгаар дүүргэһээрнь совет болон монгол журналистнууд экипажые халуунаар амаршалба. Бэетнай ямар бэ? —гэһэн түрүүшын асуудал табигдаа.

—Бэенүүднай һайн, —гэжэ экспедициин командир харюусаба. Гансал медигүүд үлүүсэ ехээр оролдоо. Ниидэлгэдэ бэлдэхэдээ, үглөөгүүр тээ дүтын барилгын талмай дээрэһээ соностодог шууяанда дадашоо һэмди. Харин мүнөөдэр дадал бэшэ хон-жэн байдалһаа һэришообди. Мэдэн гэһээмнай, маанадые һэрэхэгүйн тула хүдэлмэриень саг зуураа зогсооһон байба.

Космонавтнууд хоюулаа замбуулинай дайдада нүхэдтэеэ хүдэлжэ байһан мэтээр һанана хэбэртэй. Владимир Джанибеков гурбан жэлэй урда тээ «Салют-6» гэжэ замбуулинай станци дээрэ түрүүлэн ниидээ һэн. Энээнһээ хойшо үнгэрһэн саг соо тэрэ ямар болоод байбаб?

—Станциин удаан саг соо хүдэлхэдэ, тэрэнэй газаа бо лон досоо талань ондоо болоһон байна, —гэжэ тэрэ тэмдэглээ. «Прогресс» гэжэ ашаанай онгосонуудаар ехэ түхеэрэлгэнүүд станцида абаашагдаа. Замбуулин хадаа замбуулин лэ ха юм даа. Хэрбээ тэрэнэй газаа талын түхэл шэнжэ тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ түрүүшынхиһээ ондоошог болоһон байна. Бүреэһэнэйнь үнгэ хубилаа, зарим газарта шэрэнь муудаа.

Монгол космонавтын бэеын ямар байһаар журналистнууд һонирхобо. Ушарынь юуб гэхэдэ, ниидэхэһээ хэдэн һара урда тээ тэрэ операци хүүлүүлһэн юм.

— Намда ямаршье гомдол байхагүй, бэемни һайн, —гэжэ Ж. Гуррагча хэлэбэ. — Намда операци хэжэ, ниидэлгэдэ бэлдэхэдэмни туһалһанайнь түлөө совет медигүүдтэ баяр хүргэнэб. Бүхы юумэнэй һайнаар үнгэрхэ байһандань һэжэглээгүй һэм.

Тэндэ түрэһэн хоёр багашуулда замбуулинай баатарнуудай нэрэнүүд үгтөө гэһэн мэдээсэл совет-монгол экспедициин хүдэлмэрилхэ үедэ Улаан-Баатарһаа ерэһэн байна.

— Энээниие дуулахада, ехэл аятай зохид байба, — гэжэ Владимир Джанибеков хэлээ. —Манай нэрэнүүдые абаһан нялха үхибүүдтэ элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыень хүсэнэбди. Амгалан тайбан байдалай оршон мандахые хүсэнэбди.

Заншалай ёһоор Ж. Гуррагча Космонавтнуудай сэсэрлиг соо хани барисаанай һүлдэ, эб найрамдалай һүлдэ болохо модо тариба.

В. ОВЧАРОВ,
ТАСС-ай корр.
Байконур космодром.

БОЛГАРИИН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

СОФИ. (ТАСС). Болгариин Коммунис партиин XII съезд мартын 31-дэ нээгдэбэ. Делегадууд — хүдэлмэришэдэй, тараашадай, интеллигенциин түлөөлэгшэд Болгариин ниислэл хотын түбтэхи «Софи» гэжэ арадай Соёлой ордоной зал соо сугларһан байгаа. Социалис оронуудай аха дүү партинуудай, коммунис болон хүдэлмэришэнэй бусад партинуудай, арадай-демократическа партинуудай ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй делегацинууд съездэдэ ерээ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украиныг Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий түрүүтэй КПСС-эй делегаци айлшадай дунда бии.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Т. Живков ЦК-гай тоосоото элидхэлтэйгээр, партиин саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа үгэ хэлэбэ.

Болгарида хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын программые БКП-гэй баталан абаһанһаа хойшо түрүүшын арбан жэл үнгэрөө гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ үе соо хэгдэһэн ажал хэрэгүүдтэ партиин Центральна Комитет һайн сэгнэлтэ үгэнэ. Промышленностьда, хүдөө ажахыда, барилга дээрэ, соёл культурада, ниитын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Манай социалис Эхэ орон һалбаран хүгжөө, Болгари дэбжэлтэдээ шэнэ амжалтануудые туйлаа.

Партиин X болон XII съезднүүдэй хоорондохи үе соо ороной национальна доход хоёрһоо үлүү дахин дээшэлээ. 1970 ондо НРБ-гэй гол фонднууд 33 миллиард лев байһан һаа, 1980 оной һүүлдэ 77 миллиард левтэ хүрэбэ. Энэнь хоёрһоо үлүү дахин ехэ болоно бшуу.

Партиин Центральна Комитет «Партиин хүдэлмэри, долоодохи табан жэлдэ (1976—1980 онууд) НРБ-гэй социально-экономическа ба соёлой хүгжэлтэ тухай, наймадахи табан жэлдэ (1981—1985 онууд), мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай БКП-гэй XII съездын Тезисүүдые» зүбшэн хэлсэжэ баталалгада табина гэжэ Т. Живков үргэлжэлүүлбэ.

Социалис байгуулалтын үедэ экономическа ба оюун бодолой асари ехэ хүсэ бии болгоһоной үндэһөөр Болгарида хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулагдажа байна. Ороной материально-техническэ үндэһэ һуурида шанарай ба тоогой талаар шэнэ хубилалтануудые хээбди. Эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ туйлагдаа.

Хоёр болон олон талын үндэһэ һуури дээрэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай уласхоорондын социалис экономическа харилсаанда, нэн түрүүн НРБ-гэй ба СССР-эй хоорондохи али бүхы холбоондо, бүри ойртолсолгодо манай хабаадалсалгые үргэдхэхэ гээшэ Болгариин гадаадын экономическа политикын гол зүйл болоно гэжэ Т. Живков тэмдэглээ.

Дэлхэй дээрэхи байдалые, партиин гадаадын политическэ ажал ябуулгые найруулан шэнжэлхэдээ, үнгэрһэн арбан жэл эб найрамдалые бэхижүүлхэ ба шахардуу байдалые һуларуулха хэрэгтэ элитэ ехэ амжалта, илалтанууд туйлагдаһан байна гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй эб найрамдалта политика, хүшэр бэрхэшээлтэйгээршье һаа, бодото байдалда бэелүүлэгдэжэ байна. СССР-эй болон нүхэр Л. И. Брежневэй өөрын үүсхэлээр Хельсинкидэ түүхэтэ амжалта туйлагдаа һэн. Тэдэ амжалтанууд Европо түбидэ шэнэ политическэ байдал тогтоогоо. Эдэнь бүхы дэлхэй дээрэхи оршон байдалда һайнаар нүлөөлөө.

Империализмын харата муухай, ээрхэг түримхэй ябуулгануудта Хитад онсо үүргэ дүүргэнэ. Советскэ Союзда зүрюу харша, ээрхэг түримхэй политикаяа бэелүүлхэдээ, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд бүхы дэлхэй дээрэхи хархис хүсэнүүдые дэмжэнэ, хүршэ олон оронуудтаа бүтэхэгүй эрилтэнүүдые табина, эдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсана, ээрхэг түримхэй ябуулгануудые үүдхэнэ.

БКП гадаадын политическэ ажал ябуулхадаа, Советскэ Союзай, Вьетнамай, ГДР-эй, Кубын, Лаосой, Монголой, Польшын, Румыниин, Венгриин ба Чехословакиин партинуудтай, оронуудтай болон арадуудтай хани барисаагаа, али бүхы харилсаа холбоогоо бэхижүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Болгариин Арадай Республика социалис хани нэгэдэлэй бата хубинь байгаа, мүнөөшье байһаар.

Советскэ Союзай Коммунис партитай, Соведүүдэй агууехэ оронтой, совет арадтай аха дүү ёһоной харилсаагаа али бүхы талаарнь бэхижүүлхэ гээшэ манай ажал ябуулгын шухала хэрэг болоно.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо В. В. Щербицкий съезд дээрэ амаршалгын үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, коммунистнуудай, совет хүнүүдэй үмэнэһөө тэрэ Болгариин аха дүү Коммунис партиин съездын делегадуудые халуунаар амаршалба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневһээ таанадта, хүндэтэ нүхэдүүд, Арадай Болгариин бүхы коммунистнуудта, ажалшан бүхэндэ үнэн зүрхэнэй амаршалга, һайн һайханиие, хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулгын хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэб гэжэ тэрэ хэлээ.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Тодор Живков Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл хэхэдээ, үнгэрһэн табан жэлэй дүнгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлбэ. БКП-гэй XI съездһээ хойшонхи үе соо ямар ехэ хүдэлмэриин хэгдэһые бата найдамтайгаар харуулна.

Һүүлэй арбан жэлэй турша соо болгар арадай амжаһан туйлалтанууд ёһотойл патриотическа омогорхолой үндэһэ һуури, социализмын хизаарлашагүй арга боломжонуудай толотомо гэршэ жэшээ болоно. Таанадай туйлаһан амжалтанууд, хүндэтэ нүхэдүүд, танай үнэн ханинар, нэгэ уг зорилготой совет хүнүүдые, уласхоорондын бата эб найрамдалай түлөө, коммунизмын гэрэлтэ һайхан суртал һургаалнуудай түлөө тэмсэлэй соратнигуудые үнэн зүрхэнһөө баярлуулна. Болгариин Коммунис парти болгар арадай ёһотойл политическэ хүтэлбэрилэгшэ болоно гэжэ танай съезд үшөө дахин батална.

НРБ-гэй нэрэ хүндэ ехэтэй партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Советскэ Союзай үнэн хани нүхэр Тодор Живков түрүүтэй Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитет марксистско-ленинскэ политическэ хараа шугамаа залан сэхээр бэелүүлнэ, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Манай орон тухай, Советскэ Союзай Коммунис парти тухай халуун дулаан үгэнүүд энэ зал соо хэлэгдээ гэжэ КПСС-эй делегациие толгойлогшо хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Манай партиин XXVI съездын уласхоорондын удха шанарта үндэр сэгнэлтэ үгэһэндэтнай, тэрэнэй шиидхэбэриие Болгарида үргэнөөр дэмжэһэндэтнай гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэнэбди. Коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд совет-болгар эбдэршэгүй хани барисаае хүндэлдэг, манай оронуудай харилсаа холбооe, манай арадуудай аха нүхэсэлые хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлхын тула бүхы юумэ хэдэг юм.

Совет-болгар али бүхы харилсаае хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ КПСС-эй ЦК, Совет правительство ехэ анхаралаа хандуулна. КПСС-эй ба БКП-гэй үзэл сурталай, политическэ нэгэдэл үе сагаар шалгагданхай. Энэнь бидэнэртэ илангаяа үнэтэй байна.

Манай партинууд ба гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Леонид Ильич Брежнев болон Тодор Живковэй саг үргэлжын харилсаан, уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд КПСС болон БКП-гэй, Советскэ Союз болон Арадай Болгариин холбоо барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ политическэ компас болодог юм.

Социалис байгуулалтын айхабтар булюу байһые, манай партиин үзэл сурталай ба эмхидхэлэй нэгэдэлые, Центральна Комитедые, агууехэ Ленинэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ, эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй, тэрэнэй Политбюрое нягтаар тойрон жагсаһан бүхы парти болон арадай нягта жагсаалтай байһые КПСС-эй XXVI съезд батаар гэршэлэн харуулба.

Манай зохёон байгуулхы түсэбүүдые ниилүүлхын тула эб найрамдал хэрэгтэй. Бата бэхи, найдамтай эб найрамдал. Иимэ эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэбди. Уласхоорондын байдалые улам һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн шэнэ үүсхэлнүүдые манай парти XXVI съезд дээрэ гаргаһан байна. Эдэ бүгэдэ совет эб найрамдалта программые үргэлжэлүүлэн хүгжөөһэн ушар болоно.

Уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудта бүтэмжэтэй һайнаар, залан сэхээр хандана бди. Тэрэ дэлхэйн арадуудай үндэһэн аша туһада, хүгжэлтэ дэбжэлтын ба социализмын аша туһада харюусана.

Үгынгөө түгэсхэлдэ В. В. Щербицкий Болгариин коммунистнуудай съездэдэ аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхыень хүсөөд, БКП-гэй, совет-болгар эбдэршэгүй бата хани барисаанай, эб найрамдалай ба коммунизмын хүндэлэлдэ үреэлнүүдые табиба. (ТАСС).

Партийна ажабайдал

«Гусиноозерская» шахтын коллективэй 120 коммунистнуудай олонхинь үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта хүдэлдэг юм. Үүнэй тоодо Галта шулуу малтадаг В. С. Можаров, проходчик Б. С. Бальжиев, кузнец А. А. Серебренников болон бусад ульгэр жэшээтэ ажалаараа суг хүдэлдэг нүхэдтөө хүмүүжүүлхэ нүлөө үзүүлнэ. Партиин гэшүүдэй эдэбхи, үүсхэлэй ашаар үйлэдбэридэ түрүү оной арга нэбтэрүүлэгдэнэ, ашаг үрэтэй хэмжээнүүд хараалагдана.

Манай коммунистнууд суглаан дээрээ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэжэ, үнэн зүрхэнөө дэмжэжэ зуураа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй урдаа табигдаһан зорилго тушаагаа тодорхойгоор хөөрэлдэбэ.

КОММУНИСТНУУД ДУРАДХАНА

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай коллектив 2,5 миллион тонно шулуу нүүрһэ абаха түсэбтэй юм. Хэрбээ урдахи табан жэлэй туршада газар доогуур 27 километр проходко малтажа, нүүрһэ абаа һаа, харин шэнэ табан жэлдэ 34—35 километр малтагдаха. Ушар юуб гэхэдэ, жэл бүри нүүрһэнэй хэбтэшэн геологическа байдал орёо хүшэр болоно.

Гэбэшье эды шэнээн түлишэ малтажа абаха арга боломжотой байһанаа манай коммунистнууд, бүхы коллективүүд мэдүүлнэ. Бүхы арга боломжонуудаа тодорхойгоор тоолон хаража үзөөд, табан жэлэй түсэбөө гадуур нилээд ехэ нүүрһэ ардаа абажа, эльгээхэбди гэһэн социалис уялга абаа. Түсэлтэй, мүнөө жэлэй түсэбые 5 мянган тонно нүүрһэ үлүүлэн дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди.

—Амжалтын үндэһэ һуури жэлэй эхинһээ табиха гэжэ оролдонобди, — гэжэ коммунист В. Г. Сидоркин суглаан дээрэ хэлээ. —Манай 2-дохи участогай коллектив суудхэ бүри мянган тонно нүүрһэ малтана гэхэ гү, али даабарияа 10 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Январь һарада 20 мянган тонно нүүрһэнэй оронд 22.700, февральда 17 мянган тонно оронд 21.200 тонно шулуу нүүрһэ абаһан байнабди. Энэ түйлалтаараа бидэнэр һанаагаа амарнагүйбди. Юуб гэхэдэ, үшөө ехэ амжалтануудые түйлаха арга боломжотой гэжэ шүүнэбди. Тиимэһээ ажалдамнай ушардаг дутуу дундануудые бүхы коллективэй хүсөөр усадхаха ёһотойбди. Нэгэдэхеэр, нүүрһэнэй хэбтэшэн геологическа албан тодорхойгоор элирүүлхэ. Газарай хүрһэнэй шэнжые уридшалан тодорхойлоод, имагтал тиимэ эрхэ байдалда хүдэлгэхэ таарамжатай түхеэрэлгэнүүдые эртээнһээ бэлдэхэ хэмжээнүүд хүсэд абтанагүй гэжэ тэмдэглэхэдэ болоно. Һайн бэлэдхэлгүйгөөр шэнэ уурхай малтахадаа, жэлэйхидэ, үнэрһэн нөөрь һарада газар доорохи үйлэдбэрые тан дайралдаха, бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ шадахагүй һэмди. Иимэ ушарнууд байд гэд лэ тохёолдоно. Тэрэшэлэн бүхы албануудай хүдэлмэриине харилсаа холбоое һайжаруулха хэрэгтэй. Электромеханическа албан шахтернуудай эрилтэ захилые саг болзортоо, һайн шанартайгаар бэелүүлэхэ ёһотой. Энэдэхи мастерскойн болон хамбаарриин албанай хүдэлмэриине шэдэ, мүн инженерно-техническэ албан социалис мүрысөөнэй эдэбхитэйгээр хабаадангүй, тодорхой уялганууды абанагүй гэжэ нүхэр Сидоркин тон зүб хэлэбэ.

—Үнинэй хүдэлдэг, дүршэлтэй, алдар солотой болоһон шахтернуудай хүшэлээр залуу халаание һургаха хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал гориотойгоор хандуулагданагүй. Коллективтэ олонхинь һайжажаад хүнүүд болоод байна. Тиимэһээ коммунист бүхэн залуу хүдэлмэрилэгшэдые шефтэ абажа, мэргэжэлдээ һургаха ёһотой, — гэжэ коммунист А. А. Серебренников дурадхал оруулаа.

—Үйлэдбэри мүнөөнэй шэрэгтэй харюусаха эрэгтэй. Зүгөөр нүүрһэ малтадаг техникын олонхинь хуушаранхай. Шэнэ комплекснуудые захилтадаа, энэдэх эрхэ байдалда таарамжатай техникэ асарулха гэжэ оролдохо ёһотойбди. Хэрбээ мүнөө проходческо 3 бригада хүдэлжэ байбал, һаяар үшөө нэгэ бригада эмхидхэгдэхэ аргагүй. 5 комбайн захил хээд, арбаад хүнүүдые һуралсалда эльгээхэбди, — гэжэ коммунист С. В. Тумуров хэлэнэ.

Коммунистнуудай дурадхалнуудта партийна организаци, шахтын дирекци анхаралаа ходо хандуулжа байдаг. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ оруулһан дурадхалнуудые хараалабди. Коммунист бүхэнэй дурадхал бүхэн анхаралтайгаар шэнжэлэгдээ. Болохотой һанамжа дурадхалнуудые хэрэгжүүлхэ хэмжээнүүдтэ оруулаабди. Дурадхал оруулһан коммунист бүхэндэ тэрэ дары харюусаһан байнабди.

П. ФОРТУШЕНКО,
«Гусиноозёрская» шахтын парторганизациин секретарь.

СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ

хеэрэлгэдэ, болбосон туха... тэй бололгодо мүнгэ зөөри гарахаараал гараа юм ... Харин комбинадай хүдэлмэ... ришэдэй ажаһуудалай ... нүхэсэл һайжаруулгада үнгэр... һэн табан жэл соо 14 мил... лион түхэриг гаргашалагда... Тиихэдэ 280 багашуулай сад... туд тудтаа 80 квартиратай ... гэр, 120 квартиратай баһа ... гэ гэр, гэр бүлэ болоогүй ...

АЖАЛАЙ ҮЗҮҮРТЭ АЛТАН

Үйлэдбэриин онсо гайхамшаг түйлалтануудай түлөө, арбадахи табан жэлэй даалгабаринуудые, социалис уялгануудаа болзорһоо урид дүүргэһэнэй, ажалай габьяа гаргаһанайнь түлөө Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай директор Альцман Клавдия Павловнада Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ мэнэ һаяхан ороной бүхы газетэнүүдтэ толилогдобо. Энэ дээдын дээдэ нэрэ солодо хүртэхэ гээшэ үнэхөөрөө шэн баатаршалгын аша үрэ болоно. Нүхэр Альцман дурсагдаһан предприятиие баахан фабрика байхаһаань эхилээд, тэрэ холын 1953 онһоо хойшо таһалгаряагүй шахуу хүтэлбэрилжэ, бүхы Росси дотор мэдээжэ комбинат болоторнь хүгжөөһэн, эршэ зоригтойгоор, эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа, жэлһээ жэлдэ, илангаяа арбадахи табан жэлэй туршада үнэхөөрөө гайхамшаг түйлалтануудые амжажа шадаһан байна ха юм. Хүн зоной хэды шиидхэхэ байбашье, хүтэлбэрилэгшэһөө эхэнхи юумэ дулдыдадаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Комбинат «Коммунис ажалай предприяти», «Үндэр соёл болбосоролтой предприяти» гэжэ хоёр дабхар хүндэтэ нэрэ солотой болоһон байна. Үшөө энэ предприяти Ленинскэ комсомолой нэрэ солодо хүртөө һэн шуу. Энэ баһал гүнзэгы ушар шалтагаантай. Комбинадай нарин сэмбэшэд арбадахи табан жэлдэ юһэн мянга үлүүтэй километр гэхэ гү, али СССР ороной зүүн захаһаа баруун холын хизаар хүрэтэр дэлгээ һаа, хүрэхэ—иимэ ехэ продукци гаргаһан, энэнь мүнгэн дээрэ абажа бүридхэжэ үзөө һаа, 2 миллиард 131,5 миллион түхэригэй сэнтэй худалдагдаһан эдлэл болоно. Түсэбтэ даалгабариһаа хэдэн миллион түхэригөөр үлүү... Комбинадайхид 1976 онһоо эхилээд гэхэ юм гү—үнгэрһэн арбадахи табан жэл соо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугые хэндэшье үгэнгүй барижа ябаа. Үшөө баһа нэгэ гайхамшагынь юун бэ гэхэдэ, 3600 хүн ами нэгэн, эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ, комбинадайнгаа үнгэрһэн табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид—декабриин 16-да дүүргэе. Энээнэй эсэстэ тус предприяти бүхы Россиин Федераци дотор суурхаа, энээнтэй нэгэн доро Буряад ороной ниислэл Улаан-Үдымнай нэрэ соло аяар холуур алдаршаа. Аятайл даа юу хэлэхэб!

Теэд энэ алдар солын, амжалта дэбжэлтын эхиндэ Альцман Клавдия Павловна байна бшуу. Нэн түрүүн энэ хүнэй намтарыень халта дурдая. Красноярска хизаарай Ермаковско районой Жиблахты гэжэ Шушенскһаа 25 километр хараанда оршодог тосхондо тэрэ тоонтотой юм. Мүнөө районойнь центр Ермаковск тосхондо Ленин багша залуудаа, Шушенскда сүлэлгэдэ байхадаа ерэһэн, хүн зонтойнь уулзаһан юм. Иигэжэ бүри хубисхалһаа холо урид тэндэ Владимир Ильич тухай—хурса гэгээн ухаатай гайхамшаг хүн тухай ульгэр домогууд, магтаал дуунуудшье түрэһэн бэлэй. Эдэнь түмэршэ дархан Павел Васильев гү, али тэрэнэй үхин Клавдия Васильевадашье (мүнөө нүхэрэйнгөө нэрээр Альцман) ехэ нүлөө үзүүлһэниинь сохом лэ. «Энээн дээрэһээ минии эхин һайхан мэдэрэл, эхин дуун түрөө юм», —гэжэ Клавдия Павловна мүнөөшье омогорхон, баясан хөөрэдэг.

Тиигээдшье эдир залуухан Васильева «һураха, һураха, һураха» гэһэн агуу ехэ захяа заабариин ёһоор һуралсал, болбосоролой хойноһоо эдэбхитэйгээр эрмэлзээ һэн. Жиблахтыдаа арбан класс дүүргэмсэрээ, далайн кораблиин капитан болохо хүсэлтэйгөөр Одессэ ошоод, юумэнэй бүтэхэгүй хадань тэрэ дары Иваново хотын текстильнэ институдта орожо шадаһан, тэндэ эрхим һайнаар һуралсан, инженер-механик болоод, үнөөхил сэбдэг сэнхир Сибирь нютагаа бусажа, Улаан-Үдын сэмбын фабрикада хүдэлжэ эхилээ һэн. Тиихэдэнь «эхэнэр механик ерээ» гэжэ зарим эрэшүүл өөдэ абаха дурагүй байбашье, эрхим һайнаар ажалаа мэдэхэ, эрэлхэг зоригтой, шадабари ехэтэй хадань, үгэ хүүрыень үлүү булуугүй дууладаг, хүндэлдэг болоһон гэхэ. Бэрхэ байһан тула тэрэ урид ахамад механик болгогдоо. 1953 онһоо фабрикын директор болоһон, мүнөө хүрэтэр энэ тушаалдаа хүдэлжэ байһан намтартай юм. Тиихэдэ хэхэ ажалайнь хэмжээн, дэлисэ бүрил үргэн ехэ болоо һааб даа. Фабрикые бүхы дээрэнь мэдэхэ, ажал хүдэлмэриень эмхидхэхэ, түсэбэй дүүргэлтые бүхы дээрэнь хангаха — иимэ уялга, үүргын хүрэжэ ерэбэшье, Клавдия Павловна түрүүшынь үдэрһөө эхилээд, түдэгэсөөгүй, холын хараатайгаар ударидажа эхилээ һэн. «Ами наһанаймни зорилго — ажал, гэр гуламтамни фабрика болоһон юм», — гэжэ нүхэр Альцман бүри тиихэдэ хэнэйшье асуухада харюусадаг һэн. Нэн түрүүн үйлэдбэри дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ зорилго табижа, инженер-механигайнгаа эрдэм шадабари, эди шэдиие дахин харуулжа, машинна паркаяа бүхы дээрэнь заһабарилуулһан, һэлгүүлһэн, шэнэлһэн байха юм. Үйлэдбэриингөө хуушан байшангуудта залгалаануудые барюулжа, шэнэ гэр байшангай торхо тодхохоһоо эхилээд, айхабтар ехэ ажал хүдэлмэри нэгэ доро ябуулжа, эмхидхэжэ, ударидажа эхилээ һэн. Тиигээд бүд нэхэлгын технологи һайжаруулхын тула орон доторoo суурхаһан «Сүлөөтэ ажал» гэжэ Москвагай, мүн Купавинай нарин сэмбын фабрикануудай ажал хүдэлмэриие өөрөө ошожо хараһан байхаһаа гадна, мэргэжэлтэдэ тиишэ эльгээжэ, үлүү һайн талыень үйлэдбэри дээрэ эрид нэтэрүүгээр нэбтэрүүлжэ ерээд, тэдэниие удааншье болонгүй фабрикань ахижа гараһан байха юм. Иимэ холын хараатайгаар хүдэлхэһөө гадна, Клавдия Павловна үйлэдбэри дээрээ үдэр бүриин үй олон томо, жэжэшье асуудалнуудые углөө-нүгөөдэртэ хаян хойшолуулдаггүй, үнэн зүбөөр, дары саг сооһь шиидхэдэг зантай юм. «Ой модон үндэртэй, набтартай, олон зон һайтай, муутай» гэһэн үгэдэ хэтэ заяанһаа дурагүй. «Хүнүүд, хүдэлмэришэд бултааран лэ һайн һайхануд байха ёһотой» гэжэ хэлэдэг, энэ үзэл бодолые баримталан бэелүүлхын хойноһоо оролдодог. Цехтэ гү, али хаана ямар дутагдал гаранаб — тэрэнэй ушар шалтагаание ухамайшалан элирүүлээд, яаралтай хэмжээ абадаг. Хэн нэгэнэй гэнэдэжэ гү, ойлгомторгүй алдуу гаргаа һаань, хэлэжэ заажа үгэдэг. Харин зорёолоо һаань, эрид шанга эрилтэ табидаг... «Директортэ хизааргүй ехэ харюусалга, ажал хоёр байдаг. Харин нүгөө талаһаа хүн зондо ходол хэрэгтэй хүниинь байхаш. Мүнгэ зөөри — шинии мэдэлдэ. Хэрэгтэй ушарта өөрөө мэдээд гаргашалхаш», — гэжэ нүхэр Альцман хөөрэдэг. Теэд кабинедтэнь ороод һуухада, гансахан часай хоорондо хэды олон хүн орожо, шухала болоһон асуудалнуудаа шиидхэжэ, заабари захяа абажа гарана гээшэб. Одоол «эсэхэгүй зүрхэн, элэхэгүй эрдэни» энэ гээшэ гү гэхээр. Үйлэдбэринь анхандаа — табяад гаран онуудта набтархан харанхы байшан гэрнүүд соо байрлаһан, утаа униартаа дарагданги, нэрэ суушьегүй — жиирэй нэгэ жэжэхэн фабрика байһанаа хүсэд оньһожоруулагдаһан, мүнөөнэй томо комбинат болоторoo ургаа. Цехүүд соогуурь ябахада, сэбэр сэлмэг— ажалаха, амилхадашье аятай. Энэ цехүүдые үргэдхэлгэдэ, түлуушуулай байха 450 хүүхэд һууритай хамтын байра, Дээдэ Онгостойдо өөһэдын профилактори, турбаза барюулаа. Энээндэнь мүнөө комбинадай инженер, технигүүд, хүдэлмэришэд ехэл урмашаһан, баяртайнууд байдаг. Иигэжэ директор мэдэлдээ байһан мүнгөө гаргашалдаг, хүн зондоо ехэ анхарал табидаг.

Хүтэлбэрилэгшэеэ хүдэлмэришэд ехэл хүндэлдэг, тэрэнэй хэлэһэн үгэ заабари «тэдэнэй — хуули» гээ һаа, балайшье алдуу болохогүй. Тэдэнэр мүнөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй даалгабари түсэбые дүүргэхын хойноһоо түрүүшын һара үдэрһөө эхилээд, ямар ехэ дэбжэлтэтэйгээр оролдоноб! «Табан үдэрэй даалгабариие— дүрбэн үдэртэ дүүргэхэ!» гэһэн сортировочно цехэй хүдэлмэришэдэй үүсхэл бүхы комбинат соогоо дэлгэрээд, амжалтатайгаар бэелжэ байна. Илгабариин цехһээ Бальжимай Аюшеевагай ударидаг комсомол-залуушуулай бригада — Буряадай комсомолой шагнал лауреат энэ табан жэлые баһал эршэтэйсээр эхилэнхэй. Николай Спиридоновой толгойлдог бүд нэхэгшэдэй коллектив мүрысөөндэ илана...

Хэдэ мянган залуу хүдэлмэришэдөө комбинат доторoo һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ Клавдия Павловна саг үргэлжын анхарал табидаг. Юрэнхыдөө бүхы предприяти дээрэнь энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Директорынь өөрһөөнь эхилээд, зуугаад гаран һурган хүмүүжүүлэгшэд ажалайнгаа дүй дүршэлые, эрдэм мэдэсые залуушуулда дамжуулан үгэдэг. «Залуу хүдэлмэришэн бүхэниие ажалай түрүүшүүлэй хэм хэмжээндэ хүргэхэ!» гэһэн урия эндэ дэлгэрэнхэй. Энээнһээ уламжалан, предприяти дээрэ залуушуулай дундаһа ажалай түрүүшүүл урган гаража, өөһэдөө һурган хүмүүжүүлэгшэд болоно... Коллективэйнгээ хэлсэһэн ёһоороо хэжэ, амалһан ёһоороо амжажа ябахада, директор хэды баярладаг бэлэй! Тиихэдээ үдэр бүриин юрьэнхэй, тон жэжэ юумэндэ бэшэ, харин хүн зоноо үйлэдбэриие гол томо асуудал шиидхэлгэдэ зоригжуулдаг, «нобшо нозог ябадал гаргангүй, бэеэ даагаад, бэрхэ һайнаар хүдэлһэн хүнүүдтэ директорнай дуратай юм» гэлсэдэг.

— Би детдомһоо арбан табан наһатайдаа эндэ ерэжэ, хүдэлжэ эхилээ һэм, табан жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид дүүргээб. Анха түрүүн намда ажалай амта тэ... нюулжа, ами наһанайм харгы зам, зол жаргал олгожо үгэһэн хүн Клавдия Павловна юм. Тэрэ хододоо намайе һонирхожо байдаг. Минии эхэтойл эхэмни юм. Социалис Ажалай Герой болоһондонь хизааргүй баяртайб, — гэжэ табан жэлэй түрүүшүүлэй нэгэн, 39 наһатай Нина Алексеевна Лаптева нулимса мэлмэрүүлнэ.

Комбинадта гушаад жэл соо Клавдия Павловнагай хэһэн бүтээһэниие бултыень дурдахын хэды аргагүйшье һаа, тэрэнэй олониитын эдэбхитэй ажал ябуулагша байһаниие хэлэнгүй үнгэржэ болохо аал! Тэрэ 1959 онһоо КПСС-эй обкомой гэшүүн. 1964 онһоо — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Буряадай АССР-эй габьяата инженер», «РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ солотой. Элитэ лектор. Коллектив соогоо пропагандист. Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай хоёр, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудтай. Эгээл үндэр ехэ найдабарида хүртэһэниинь: тэрэ —КПСС-эй XXVI съездын делегат.

Теэд «буянай үзүүртэ тоһон», «ажалай үзүүртэ алтан» гэжэ буряад арад түмэнэй хэлсэдэг ёһоор, Клавдия Павловна Альцман үнэхөөрөө үйлэдбэриин онсо гайхамшаг түйлалтануудай түлөө түрэл оронойгоо дээдын дээдэ нэрэ солодо хүртэбэ ха юм.—Социалис Ажалай Герой болобол.

Р. ЦЫБИКОВ.

Зоригжол нэмэнэ

Эдэ үдэрнүүдтэ бидэнэр манай партиин ээлжээтэ съездын хүдэлмэриие хараагаа алдангүй байгаабди. Эндэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн тоосоото, мүн 1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихоновэй элидхэлнүүдые шагнаад байхадаа, улам урмашан ажаллаха, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ, ажаһуудалаа улам һайжаруулха хүсэл үшөө хүсэтэйгөөр түрэнэ.

Манай «Маяк» колхозой механизаторнууд үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 16,9 центнер таряа хуряажа абаа һэн. Урдань үрэжэл багатай, шулуу шохойгоор элбэг манай колхозой газар дээрэ арбаад центнерһээ дээшэ таряа ургуулхань бэрхэтэй гэлсэдэг байһан юм. Теэд бидэнэр, мүнөө үеын механизаторнууд, иимэ һанамжа буруу гэжэ бодото ажабайдалайнгаа жэшээгээр элирхэйлэн харуулаабди.

Хүн зоной һуудал байдалые саашадань һайжаруулхын тула хүдөө ажахые хүгжөөхэ гэжэ партиимнай XXVI съезд заагаа бшуу. Бидэ энэ политикые бүримүһэн дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэбди. Мүнөө жэл гектарай 17 центнер, харин арбан нэгэдэхи табан жэлэй һүүл багта 20-ёод центнер таряа ургуулхаар бэеэ зэһэнхэйбди. Энэ зорилгодоо хүрэхын тула механизаторнууд гансашье машина, техникээ һайн мэдэхэ бэшэ, мүн хүдөө ажахын ургамалнуудые ургуулха технологи шудалха, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Мэнэ гэһээр лэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хабарай тарилгын хүдэлмэри эхилхэнь. Эндэ үндэр бүтээсэтэйгөөр хүдэлхөөр манай механизаторнууд зэһэнхэй. Мүнөө бэлэдхэлэй һүүлшын хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байна.

С-Д. ШЕНХОРОВ,
Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой механизатор, КПСС-эй гэшүүн.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ АРГАТАЙ

— Тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллектив долоон жэлэй туршада БАМ-ай барилгада хабаадалсана. Энэ хугасаа соо 80-яад миллион түхэригэй барилга хээ. Жэлһээ жэлдэ коллективнай ехэ хэмжээнэй ажал дүүргэнэ. Хэрбээ 1976 ондо бидэ 3 миллион түхэригэй барилга хэһэн байбал, байгша ондо 12,2 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаритайбди. Коллективнай урдаа табиһан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллана, — гэжэ тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна организациин секретарь А. Я. Исхаков хөөрөө һэн.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллектив Буряадай участок дээрэ эгээл түрүүлэн БАМ-ай барилга эхилһэн, дүршэл шадабаритай болоһон коллектив.

Эдэнэр Уланхаанһаа Уоян тээшэ самсаал сабшалсажа, авто-харгы барилсаад, холын хойто нютагта Тоннельный, Северомуйск посёлогуудые бодхоолсоһон. Һүүлээрнь Хойто-Муяын хаданууд доогуур тоннель малтаха ажал эхилһэн юм. Тус отрядай коллектив байгаалиин бэрхэшээлнүүдһээ айжа, сухарингүйгөөр тоннель, транспортно-дренажна штольни малтана. Гүрэнэй даабари, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байдаг дээрэһээ «Агуу Октябриин 60 жэлэй нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн юм.

Хойто-Муяын тоннель малтаха хүдэлмэридэ бэлиг шадабаряа, хүсэ зоригоо зорюулан ажаллажа байгаа тус отрядай гэшүүд гайхамшаг баатаршалга харуулна. 30—40 градус халуун уһанай, гранит шулуунай, хэзээдэшье гэдэдэггүй газарай дундуур тоннель, штольни малтан, метр метрээр урагшаа дабшана. Тоннель болон штольни малтаха ажалда шэнэ, бүтээсэ ехэтэй техникэ хэрэглэгдэнэ. 1979 ондо штольни малтаха ажалда «Робинс» гэжэ түхеэрэлгэ хэрэглэжэ захалаа бэлэй. А. Г. Ивановой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүү шэнэ түхеэрэлгые шадамар бэрхээр ашаглажа, һарадаа 160—170 метр штольни малтадаг болобо. Энэ яһала һайн. Саашадаа энэ зэргээр хүдэлөө һаа, Хойто-Муяын тоннель малтаха хүдэлмэри мүн лэ хурдан түргэнөөр хэгдэхэ зэргэтэй.

А. Г. Ивановой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд байгша ондо 1900 метр штольни малтахаар зорилго урдаа табиба. Энэ хүнгэн бэшэ хэрэг. Хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн, арга боломжонуудаа сүм хэрэглэжэ шадабал, даабаряа дүүргэхэл байха. Ажалай Улаан Тугай орденто В. И. Бартын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив эрхим һайнаар ажалладаг заншалтай. Тоннель малтадаг түхеэрэлгэнүүдые заһабарилжа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүдэлмэришэд партиин XXVI съездын шиидхэбэри бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхаар шиидэнхэй. Хүдэлмэришэд хубиин уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ. Участогуудай, бригадануудай коллективүүд мүрысөөнэй хэлсээ хоорондоо баталанхай..

Коммунист О. Л. Зикунай хүтэлбэрилдэг участогай коллектив һара бүриингөө даабариие 10—15 процентээр үлүүлжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. И. П. Слепкын хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд даабаряа хододоо үлүүлжэ, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулһаар.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүдэлмэришэд партиин XXVI съездын материалнуудые тон анхаралтайгаар шудалжа, тодорхой зорилгонуудые урдаа табина. Эдэнэр байгша ондо 1900 метр штольни, 900 метр түмэр замай тоннель малтахаар шиидэнхэй.

— Бидэ иимэ ехэ хэмжээнэй ажал хэзээдэшье дүүргээгүйбди. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон хүдэлмэришэд даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Бидэ түрэнэй даабари болон уялгаяа дүүргэхэл байхабди, —гэжэ тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүдэлмэришэд мэдүүлнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариие болзорһоонь урид декабриин 29-дэ дүүргэхээр уялга абаһан юм. БАМ-ай барилгын эхилһэн үдэрһөө Хойто-Байгалда ажаллажа байгаа коллектив үгэдөө хүрэхэл байха.

К. ЖАМЬЯНОВ.

КОСМОНАВТИКЫН ХУУДАҺАНУУД

Юрий Гагаринай ниидэһэнһээ хойшо үнгэрһэн 20 жэлэй турша соо совет космонавтика толотомо амжалтануудые туйлаа. Ракетно-замбуулинай эрдэм, техникын түүхэдэ зорюулагдаһан симпозиум Москвада, Эрдэмтэдэй байшан соо нээгдэбэ.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын замбуулинай жолоодогдодог онгосын ниидэһэнһээ хойшо 20 жэлэй ой энэ жэлдэ гүйсэхэнь гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, «Интеркосмос» гэжэ соведэй түрүүлэгшэ академик В. Котельников ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ.

Совет космонавтикын элитэ ехэ амжалтанууд тухай үни удаан саг соо үргэлжэлһэн ниидэлгэнүүд бата найдамтайгаар харуулна. Дэлхэйн түрүүшын космонавт 108 минута соо Газарые тойрон дабшаа һэн. Нёдондо Леонид Попов Валерий Рюмин хоёр 185 сүүдхэ соо замбуулинай дайдада хүдэлһэн байгаа.

Космонавтикые хүгжөөлгын түрүүшын алхамуудһаа тэрэ К. Циолковскиин гайхамшагта зохёолнуудта, Ф. Цандерай, Ю. Кондратюгай, В. Ветчинкинэй, мүн бусад эрдэмтэдэй зохёолнуудта үндэһэлнэ. Тэрэнэй хүгжэлтын хуудаһанууд академигүүд М. Келдышэй, С. Королёвой нэрэтэй нягта холбоотой юм.

Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлхэ симпозиумой хүдэлмэридэ совет элитэ ехэ эрдэмтэд, конструкторнууд, СССР-эй лётчик-космонавтнууд, гадаадын эрдэмтэд, совет замбуулинай онгосонуудта, «Салют-6» гэжэ станци дээрэ ниидэһэн аха дүү социалис оронуудай космонавтнууд хабаадана.

(ТАСС).

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ амжалта түйлахаар зоригжон, эршэмтэйгээр хүдэлдэг түрүү хүнүүд Улаан-Үдын оньһожоруулагдамал шэлэй заводто олон юм. Тэдэнэй нэгэн шэл багсалдаг мэргэжэлтэй Юрий Жаповнч Махуев болоно. Энэ нүхэр хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсаһаар шэлэһэн мэргэжэлээ түгэс шудалхын тула ехэ оролдолго гаргаа. Эрмэлзэл түгэсөөр, үнэн зүрхэнһөө шармайн ажаллаһанайнгаа ашаар лэ Юрий Жаповнч арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл соо бэелүүлжэ шадаа юм. 1981 ондо үндэр уялга абаһан багсалагша эдэ үдэрнүүдтэ халаанайнгаа даабариие нэгэ хахад дахинаар үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. Ж. Махуев ажалдаа.

М. СУТУРИНАЙ фото.

Совет орон дотор

БАМ ТУХАЙ ФИЛЬМ

«Такие же, как мы» гэһэн БАМ тухай түрүүшын уран һайханай фильмые Байгал-Амарай түмэр замай залуу барилгашад эгээн түрүүшээр харабад.

Түмэр замай түрүүшын барилгашадай ажалай баатаршалга тухай, зуун жэлэй барилга дээрэ тэдэнэй шэнжэ шанарай хатуужан бүридэһэн тухай Москвагай кинематографистнууд режиссёр Э. Ходжикянай хүтэлбэри доро экран дээрэһээ хөөрэнэ. Мэдээжэ артистнар А. Збруев, П. Вельяминов, Л. Удовиченко гэгшэд мүнөө үеын хүнүүдэй образуудые байгуулһан байна. Северобайкальскда болоһон премьерые зүбшэн хэлсэлгэ тон һонирхолтойгоор үнгэрөө. Фильм бүхэсоюзна экран дээрэ удангүй харуулагдажа эхилхэ юм.

СЕВООБОРОТ — УРГАСЫН НҮХЭСЭЛ

Амударьягай адагай оршондохи барайгар ургуулдаг ажахынууд хүсы үбһэ трижа эхилбэ. Узбегэй барайгарай эрдэм-шэнжэлгын институдта зохёогдоһон дүрбэн полиин шэнэ севооборотой ёһоор энэ ургамал тариигдана. Шэнэ севооборотой ёһоор, нэгэ полидо тэжээлэй ургамалнууд— орооһон болгогдохо хүсы үбһэн гү, али соя, үгы һаа намарай хара таряа, бусад гурбан полидонь барайгар тариигдадаг байна.

Эдэ ургамалнуудай тариигдадаг полиин түхэреэн жэл соо хэрэглэгдэдэг дээрэһээ шэмэ ехэтэй тэжээл ехээр абаха арга олгоно гэжэ туршалганууд харуулна. Ногоо сабшаһанай һүүлээр миил хоёрдохи сезондо барайгар тарина. Тиихэдэ хүсы үбһэ, соя ба хара таряа газарай үрэжэл дээшэлүүлгэдэ туһа нэмэри болодог юм. Иимэ ногооной һүүлээр тариигдаһан барайгарай ургаса гектарай 80—95 центнертэ хүрэдэг.

Институдай эрдэмтэд зургаа ба арбан полиин ашаг үрэ ехэтэй бусадшье севооборотуудые зохёонхой. Тэрэнэй ёһоор таряалангай 70 шахуу процентые барайгар эзэлдэг байна.

ДЕПУТАДУУДАЙ ХИНАЛТА ДОРО

Тбилисиин «Электровозостроитель» нэгэдэлэй шэнэдхэн заһагдаһан цехүүд городой үйлсэнүүдые шэмэглэн гоёоно. Национальна ниитэ нэгэн түхэл маягтайгаар бүтээгдэһэн корпусууд мүнөө үеын барилгануудтай тон зохидоор тааранхай.

Проект дотор түрүүшээр эдэ цехүүд нэгэ янзын байһан юм. Теэд нэгэдэлэй депутадуудай бүлэг проект зохёогшодые дэмжэгүй һэн. Тэдэнэй гүйлтаар архитекторнууд тааруу зохид байшангуудай проект табяа һэн. Арадай һунгамалнууд хүдэлмэриин болзорто, графигташье хубилалта оруулһан байна. Эгээн түрүүшээр гэр бүлэтэйшүүлэй хамтын байра, ниитын эдеэ хоолой комбинат, үхибүүдэй саад барижа эхилээ һэн. Харин һүүлдэнь үйлэдбэриин байрануудые шэнэлэн заһаа. Энэнь дэмы бэшэ: цехүүдые шэнэдхэн һэльбэһэнэй һүүлээр нэгэдэлэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо хоёр дахин олошорхо ха юм.

Тбилисиин станок бүтээлгын нэгэдэлэй гол предприятиин түрүүшын ээлжээе болзорһоонь урид шэнэлэн заһаха хэрэгтэ арадай һунгамалнууд баһал хабаадалсаһан байна. Депутадуудай эрилтын ёһоор «Советская Грузия» гэжэ камвольно-сэмбын комбинат дээрэхи хуушарһан түхеэрэлгэ һэлгэгдэһэн байна.

ШУБУУД ОЛОШОРНО

Шевченко хотын урда захада Караколь нуурай эрье дээрэ хотын хүн зон ажалай үдэрэй һүүлээр олоороо суглардаг юм. Тон хоморой шубуудые нааршаан харахаяа хүгшэн залуугүй иишэ ерэдэг.

Дабһатай уһые сэбэрлэхэ комплексын ашаар энэ нуур байгуулагдаһан байна. Мангышлагай территориально-үйлэдбэриин нэгэдэлэй булта шахуу хото городууд болон хүдэлмэришэнэй тосхонуудые тэрэ уһаар хангадаг. Үбэлэй хүйтэнэй үедэ тогтоогдомол энэ сөөрэмдэ хэдэн зуугаад шубууд, тэрэ тоодо, «Улаан дэбтэртэ» оруулагдаһан шубууд байрладаг юм.

Казахстанай эгээл залуу областной түбүүдэй нэгэнэй оршодог Меловой хушуунай ан амитад, шубууд улам олошорно. Городой кварталнуудта ургуулагдаһан шугынууд, сэсэрлигүүд тааруу зохид эрхэ байдал байгуулна бшуу.

БАГША, ФОТОГРАФ, ПРОПАГАНДИСТ

Вильнюсэй хүнгэн промышленностиин техникумэй багша О. Паедайте гэгшын суглуулһан «Литвагай уран зохёол» гэжэ нэрэтэй выставкэ республикын хото городуудта, тосхонуудта эльгээгдэбэ. Уран зохёолшодой фотопортредүүд, Литвагай ниислэл хотын соёлой ажабайдалай шухала үйлэ хэрэгүүдые харуулһан зурагууд, авторнуудай бэлэглэһэн номууд экспозицидань ороно.

Мэргэжэлээрээ багша, хүсэл абьяасаараа фотограф ба пропагандист Она Юозовна хорин жэл соо фотокамераа орхидоггүй юм. Тэрэнэй суглуулһан коллекци багшанарта ехэ хэрэгтэй болодог. Литвагай ССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Паедайте гэгшын уран һайханай фото-зурагуудай үндэһөөр гаргаһан диафильмнууд һургуулинуудта хэрэглэгдэдэг. Багшын буулгаһан соёлой уран бэлигтэнэй олохон портредүүд республикын Наукануудай академиин Литовско хэлэнэй ба литературын институдта хадагалагдажа байдаг.

(ТАСС).

ҺОНИРХОЛТОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Гурим заршам сахиха талаар залуу хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаһан, хандуулагданашье. Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерство республикын М. Горькиин нэрэмжэтэ научна библиотекэтэй хамта «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр дотоодын хэрэгүүдэй органуудай залуу хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ асуудалнууд» гэһэн научно-практическа конференци һаяхан үнгэргэбэ. Энээндэ партийна ба комсомолой организацинуудай секретарьнууд, взводууд ба отделенинүүдэй командирнууд, һурган хүмүүжүүлэгшэд, ленинскэ таһалганинуудые даагшанар, эхэнэрнүүдэй соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, библиотекэнүүд ба тэдэнэй уншалгын таһагуудые даагшанар хабаадалсаа.

Конференцидэ хабаадагшад КПСС-эй XXVI съездын делегат, партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой хэлэһэн үгыень ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Конференциин хүдэлмэридэ ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Л. Р. Бартунаев, ВЛКСМ-эй горкомой нэгэдэхи секретарь А. Н. Козлов гэгшэд хабаадалсаа.

А. КЛОЧИХИН,
милициин капитан.

Л. И. БРЕЖНЕВ:

ШАХАРДУУ БАЙДАЛ ҺУЛАРУУЛХА ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ТҮЛӨӨ

РИМ. (ТАСС). «Леонид Ильич Брежнев. Ажабайдалай хуудаһанууд» гэһэн номые ороной томо хэблэлнүүдэй нэгэн— «Группа рицполи» итальян хэлэн дээрэ барлан гаргаба. Италиин уншагшадта хандаһан номой оршол болохо статья дотороо Л. И. Брежнев иигэжэ бэшэнэ:

Танай анхаралда «Группа рицполи» хэблэлэй дурадхаһан ном дэлхэйн олон оронуудта барлагдан гаранхай. Энэ ушар Советскэ Союзые, тэрэнэй түүхые, тус ороной хүнүүдэй ажал хэрэгүүдые дэлхэйдэхинэй улам ехээр һонирходог боложо байһыень түбхын түрүүн гэршэлнэ. Һайнаар танилсалга, мэдэлсэлгэ үгэеэ ойлголсохын тула шухала байдагынь элитэ.

Минии үеын совет хүнүүдэй элдэб хуби заяануудтахи олон юумэн адли байха. Бидэнэр бултадаа дутаха дундадахые, түбэг бэрхэшээлнүүдые, дайнай үеын уршагта ушаралнуудые, илалтын баярые, өөһэдынгөө ажалай аша үрэнүүдэй түлөө омогорхолые үзэһэн байнабди. Ороноо коммунис ёһоор шэнэдхэхын тула, арад зоной аша туһын тула, амгалан тайбан байдалай тулада хододоо хүдэлмэрилхэ гээшэ бидэнэр бүгэдын ажабайдалай уг зорилго болоно.

Өөрынгөө намтарта орошол бэшэхэ гээшэ юрын хэрэг бэшэ гэжэ зүбшөөрхэ бэзэт. Гэбэшье тиимэ орошол Советскэ Союзай ба Италиин хоорондохи харилсаан тухай зарим тэдэн һанал бодолоо мэдэлсэхэ арга намда олгохо байһан хэрэгһээнь лэ гуурһа бариха гэжэ шиидэһэнээ мэдэрнэб.

Хүн түрэлтэндэ Леонардо да Винчиие, Микеланджелые, Данте ба Вердиие, Гарибальди болон Грамшиие үгэһэн танай орон тухай һайн һанаан бодолнууд манай арадай дунда үнинһөө хойшо түхэнхэй байдаг. Манай оронуудай харилсаа холбооной түүхые бааза болгоһоной хэрэггүй. Тэрээндэ үнгэлэгшье, барагаршье хуудаһанууд бии байһан. Гэхэ зуура эб зетэй, нэгэ һаналтай харилсаанай хоёр арадта ходо ашатай туһатай, Европодо ашатай туһатай байдаг тухай юрын аад, шухала үнэн ушарые түүхын бодото хэрэгүүд лаблан баталдаг байһан, баталжа байна.

Советскэ Союз болон Итали политическэ, экономическа ба соёлой харилсаа холбооной замаар саашадаа холо хүрэтэр дабшажа шадаха гээд һананаб. Энэнэй тулада хоёр талынгаа бага бэшэ юумэн хэгдээ. Гэбэшье хэрэглэгдэнгүй үлэһэн арга боломжонуудай олон байһаниинь гэмшэлтэй. Юүн дээрэһээ тиимэ ушар тохёолдоноб? Этигэлсэлгын дутамаг байһан, «хүйтэн дайнһаа» хойшо үлэһэн аймхай ябадал, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэржэ үргэлжэлһөөр байһан ушар — тэрэнэй гол шалтагаанууд болоно.

Гэхэтэй хамта сэрэгэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй тоймгүй хэмжээр олошоруулагдажа байһаниинь политическэ түгшүүрилтэ байдалые улам дэбэргэнэ, дайн зайлашагүй болохо гэһэн буруу ойлгомжо үүдхэнэ. Иимэ ойлгомжо амгалан харилсаанай ашаг туһада хохидол ушаруулна, элшэ хүсэ хүгжөөхэ, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха, гадаада дайсаниинуудые ашаглаха, тон аюултай үбшэнүүдые үгы хэхэ гэхэ мэтын гол шухала асуудалнуудые хани холбоотойгоор хамтадаа шиидхэлгэдэнь Европын оронуудта һаад тойбо хэнэ.

Баруун Европын оронуудта американ шэнэ ракетэнүүдые табиха тодхолгын гуримаар бэшэ, харин сэрэгэй зүришэлдөөе һуларуулһанай, орон бүхэнэй экономическа арга боломжонуудта нэмэлтэ болгон, ажалые али али талада ашагтай туһатайгаар хубаарилан бүтээлгын, эд бараануудые, соёлой түйлалтануудые халан абалсалгаяа үргэдхэхэһээ үндэһөөр амгалан түбшэн, түгэс тааруу эб найрамдал хангалгын тэрэ зүб зам түйлагдаха гээд этигэнэбди.

Шахардуу байдал һуларуулгын политикые баримталан, харилсаа холбоогоо нэгэ шатапаа нүгөөдэнь хүрэтэр дэбжээхэбэл, манай оронууд Дундада далайн оронуудтахи, Европо түбидэхи, мүн бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые һуларуулха хэрэгтэ нилээд ехээр хубитаяа оруулжа шадаха.

Советскэ Союз Италиин Республикатай иимэл холбоо барилсаа хангахые хүсэдэг байһанаа элирхэйлнэ. Номыем уншагшадай, бүхы итальян ханинарай энхэ тайбан, золтой жаргалтай байхыень түгэсхэлдөө хүсэнэб».

Номой хэблэгдэн гараһантай дашарамдуулан, тусхай ёһолол боложо, Италиин элитэ мэдээжэ политическэ ажал ябуулагшад, парламентын депутадууд, сенаторнууд, дипломатическа корпусой гэшүүд, газетэнүүдэй, национальна радио болон телевидениин элитэ шэнжэлэгшэд тэрээндэ хабаадаа.

«Группа рицполи» хэблэлэй генеральна директор П. Джелли энэ ном тухай хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ: мүнөө сагай элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, президент Л. И. Брежневэй хэһэн үгэнүүдтэй итальянецуудай танилсаха аргатай болоһониинь тон шухала байна. Энэ номой хэблэгдэн гаралга — чухал хэрэг болоно. Хельсинкиин тобшололнуудые, арадуудай хоорондын харилсаа холбооной ба үгэеэ ойлголсолгын хани бодолые хүгжөөхэ хэрэгтэ оруулагдаһан шухала хубита болоно гэбэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛ АРШАЛАН ХАМГААЛХА

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ДЭБЖҮҮЛҺЭН ЭБ НАЙРАМДАЛТА ШЭНЭ ҮҮСХЭЛНҮҮД АРАДУУДАЙ БОЛОН ПРАВИТЕЛЬСТВАНУУДАЙ ГОЛ АНХАРАЛДА БАЙҺААР

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд уласхоорондын ажабайдалай гол үйлэ хэрэгынь болохо ёһоороо болобо. Дэлхэй дээрэ СССР-эй дүүргэдэг үүргэ болон хүндэнь, уласхоорондын хэрэгүүдтэ үзүүлдэг нүлөөнь тон ехэ юм. Тиимэһээ манай ороной дотоодын ажабайдалда айхабтар шухала хэмжээ ябуулга болоһон партиин съезд мүн нэгэ мүһэн интернациональна удха шанартай нүхэсэл болоо.

Советскэ Союзай тэниглэн, даруу, түгэлдэр бата хараа бодолые олонхи оронуудай правительстванууд болон арадууд этигэл ехэтэйгээр угтаа гэжэ найдамтайгаар хэлэжэ болохо. Бусад оронуудтай үгэеэ ойлголсохо, эб найрамдал сахин батадхаха, ондо ондоо социально-экономическа байгуулалтатай гүрэнүүдтэй һайн хүршэнэрэй харилсаа тогтоон бэелүүлхэ гэһэн СССР-эй баримталдаг хараа шугамынь хэлбэришэгүй, дэлхэй дээрэхи элдэб хубилалтануудһаа уламжалан, ондоо болодоггүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэлэй уласхоорондын байдал тухай бүлэгынь үшөө дахин гэршэлэн харуулаа. КПСС-эй XXIV болон XXV съезднүүд дээрэ тунхаглагдаһан Эб найрамдалай ленинскэ программа Советскэ Союзай гадаадын политикын үндэһэн шухала документнь мүнөөшье байжа, уласхоорондын оршомдо СССР-эй бэелүүлдэг ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдые тодорхойлно.

США-гай урдань байһан ба мүнөөнэй захиргаанай, мүн НАТО-гоор тэдэнэй зарим союзнигуудай үйлэ хэрэгүүд болон үгэ хүүрнүүдынь һүүлэй һарануудта уласхоорондын байдалые айхабтар орёо хэсүү болгобо. Президентые һунгаха үедэ Советскэ Союзда дайсан харша, дай жүрөөдэһэн кампани хашхараа хуугай ехэтэйгээр ябуулагдаа, мүн һүүлээрнь шэнэ правительство хэдэн харша ябуулга бэелүүлээ. Эдэ бүгэдэ уласхоорондын байдалые эрид хурсадхаха, гүрэнүүдэй хоорондын харилсаае зорюута муудхаха гэжэ США-гай правительствын хүсэжэ байһые элитээр гэршэлэн харуулба. США-гаи сэрэгэй гаргаша ехээр нэмээгдээ, дэлхэйн элдэб хубинуудта тэрэ улам ехэ сэрэгээ байлгадаг болоо, нейтронно буу зэбсэг бүтээхэ тухай түсэбөө соносхоо, Сальвадорой сэрэгэй хунтадал адли хизааргүй ехэ эрхэтэ хархис засагуудта далда нюусагүй туһаламжа үзүүлээ, тиигээд уласхоорондохи мүрдэлгэ хюдалгые Советскэ Союз «һайшаана» гэһэн ямаршье үндэһэгүй, хооһон хуурмаг гэмнэлгэ хэһэн байна. Эдэ бүгэдэ хадаа тохёолдоһон бэрхэшээлтэ байдалһаа империализмын эгээл ээрхэг бүлэгүүдэй яажа, ямар аргаар гараха һанаатайе эли тодоор харуулаа. Холын хараагүй, иимэ балмад политика дэлхэйн хүн зоной һанаа зобоогоо. Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае саашадань муудхажа, «хүйтэн дайнай» үеын байдалда дахин тэхэрихые хүсэгшэдэй хэлэһэн руу СССР ябаха гү? Хуурмаг хооһон, ямаршье удхагүй арсалдаа тоосолдоондо Советскэ Союз татагдан оруулагдажа, энээнһээ уламжалан, дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахин батадхаха хамтын хэмжээ ябуулгануудта шухала хэрэгтэй һайн һанал хүсэлдэ һаад тойбо татагдаха гү?

Соведүүдэй ороной нам даруушье һаа, түгэлдэр бата үгэнүүд Кремлиин Съезднүүдэй ордоной ендэрһээ зэдэлээ. Советскэ Союз урдынхидаал адли түгшүүрил һуларуулха гэһэн политика ябуулха юм гэжэ шэнээр гэршэлэгдээ. СССР-эй гадаадын политическэ хараа шугамай хэлбэришэгүй бата байһыень дэлхэйн олониитэ үшөө дахин үнэншэн хараба. США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй тухиран үрхидхэһэн мэдүүлгэнүүд ба СССР-эй баримталдаг хараа бодолнууд хоорондоо тад ондоо байна гэжэ дэлхэйн олониитэ хараба. Тиин Советскэ Союзда дуратай гэжэ һанахын аргагүй. Франциин «Монд» газетэ үгэһэн хоёр гаршагтаа иигэжэ онсолон тэмдэглээ юм: «Вашингтон: улам шангадхаха», «Москва: бүхы асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсомоор».

«Леонид Брежнев дай жүрөөдэһэн үгэнүүдтэ мүн лэ тиимэ үгэнүүдээр харюусаха гэжэ оролдоогүй», — гээд Индиин засагаархидта ойро дүтэ «Нэшнл геральд» газетэ тэмдэглэһэн байна. Советскэ Союз түгшүүрил һуларуулхын түлөө эрид шууд тэмсэһээр гэжэ дахин үнэншэхые бүхы дэлхэйн хүн зон тон ехээр хүсэжэ байгаа. Тиин XXVI съездэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн Тоосоото элидхэл энэ хүсэлыень бүрин хангаа. «Совет коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл... үшөө дахин юу харуулнаб гэхэдэ, сэрэг дайнай һүйд тодхорто, үрдилдэн зэбсэгжэлгын, илангаяа ядерна зэбсэгжэлгын тодхорто шэлжэн оролгые зайсуулжа шадаха хүсэнүүд дэлхэй дээрэ бии гэжэ харуулаа. Партиин XXVI съездэ КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл дотор дэбжүүлэгдэһэн, тон гүнзэгыгөөр бодомжологдоһон, эб найрамдалта үүсхэлнүүд... бүхы арадуудай ерээдүйнь амгалан тайбан байха гэһэн найдал түрүүлнэ»,—гээд, Норвегиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ветеран, дайнай жэлнүүдтэхи Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадаһан Ф. Брөгстрем гэгшэ мэдүүлһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэлэй аялга түхэлыншье, мүн тэрээн дотор дэбжүүлэгдэһэн дурадхалнуудай гол удханшье уласхоорондын байдалда эм дом мэтэ һайн нүлөө үзүүлһэн байна. Гадаадын политикын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ манай гол шухала зүйл ямар бэ гэхэдэ, манай дурадхалнууд хододоо үндэһэ һуури болгожо абамаар, тодорхой тодо байдаг. Манай гаргаһан үүсхэлнүүд миин лэ юрэнхы мэдүүлгэнүүд бэшэ, эб найрамдалда дуратайбди гээд лэ дүүрэһэн хооһон үгэнүүд бэшэ, харин бүхы арадуудай аша туһатай тааралдаһан, һайса бодомжологдоһон, шалгагдаһан үүсхэлнүүд юм. Энэ хадаа мүнөө аргагүй һайжаруулхаар болоһон уласхоорондын байдалда Советскэ Союзай оруулһан туһа нэмэри мүн.

Шэнэ советскэ дурадхалнууд сэдьхэл ухаанда оромо тодо хурса байна. Эдэ хадаа Эб найрамдалай программын таһаршагүй үргэлжэлэлынь мүн. Тусхайлбал, сэрэгэй талаар түгшүүрил һуларуулха тухай хэдэн олон дурадхалнууд, мүн Дүтын Зүүн зүгэй хидэл адли ехээр бусайдагдаһан, үнинэй шиидхэхээр болоһон асуудалнуудые политическэ ёһоор гуримшуулха талаар тодорхой алхамууд тэндэ хараалагдана. Бэе бэедээ этигэхэ ябадалые улам үргэдхэхын тулада гансал ябаган сэрэгэй бэшэ, харин далайн-сэрэгэй ба агаарай-сэрэгэй ехэ һуралсал болон маневрнууд тухай уридшалан дуулгалсажа байха гэжэ Советскэ Союз дурадхана. Хэрбээ «баруун гүрэнүүдэй зүгһөө бэе бэедээ этигэхэ газар нютагуудаа үргэдхөө һаань, СССР оронойнгоо Европодохи бүхы хубида болохо һуралсалнууд тухай дуулгажа байхые зүбшөөхөөр бэлэн». НАТО-гай оронуудай ба СССР-эй дунда зэргын зайда буудадаг ракетно-ядерна шэнэ хэрэгсэлнүүдые Европодо һууринжуулан байлгаха ябадал хойшолуулха (моратори тогтоохо) тухай үгэеэ ойлголсохые Советскэ Союз баруун оронуудта дурадхана.

Эдэ дурадхалнуудые тон ехээр анхармаар, шэнжэлмээр байна гэжэ бодото дээрээ Баруун Европын гүрэнүүдэй бүхы гол политическэ ажал ябуулагшад мэдүүлээ юм.

Дүтын Зүүн зүг тухай асуудалые гуримшуулха талаар Тоосоото элидхэлдэ дэбжүүлэгдэһэн программые Сириин «Тишрин» газетэ тайлбарилаа. Тиигэхэдээ «Дүтын Зүүн зүг тухай уласхоорондын конференци зарлаха гэһэн уряань тон сэсэн, элдэб талануудай торомыень хүндөөхөөр бэшэ. Тиин дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо ямаршье ондоо үүсхэл иимэ нарин мэргэнээр найруулагдаагүй юм гэжэ онсолон тэмдэглэнэ. «Тэсэбэри ехэтэй» энэ дурадхал Кэмп-Дэвидтэ хэгдэһэн хэлсээгээр американ гуримшуулгада найдажа буруутагшадта тохёолдоһон бэрхэтэй байдалһаа аятайгаар гарашаха арга боломжо олгоно гэжэ газетэ үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

СССР США хоёрой хоорондын харилсаае гуримшуулха тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнуудые дэлхэйн хэблэл онсодхон тэмдэглээ. Ушар юуб гэхэдэ, эдэнэй харилсаанһаа бүхы дэлхэйн политическэ байдал ехээр дулдыдана бшуу. СССР болон США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй «эгээл дээдэ тушаалтанай уулзалга үнгэргэхэ тухай Л. И. Брежневэй дурадхалые» президент Рейган «һонирхолтойгоор угтаа» гэжэ Сагаан байшангай түлөөлэгшэ мэдүүлээ. «Тус хэрэг бэелүүлжэ эхилхэ эгээл эрхим арга хадаа Л. И. Брежневые нэгэтэ, жэшээнь, Ажалай үдэртэ (сентябриин нэгэндэ) обедтэ уриха хэрэгтэй», — гэһэн тодорхой зүбшэл «Нью-Йорк таймс» газетэ президентдэ үгэһэн байна. Американ захиргаан «Л. И. Брежневэй элидхэлээр ехэтэ һонирхобо. Тэрээн дотор анхармаар хэдэн дурадхал бии», —гэжэ журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, США-гай гүрэнэй секретарь Хейг мэдүүлээ.

Гэхэтэй хамта Советскэ Союзай эб найрамдалтай үүсхэлнүүдэй Холбоото Штадуудта бүхы дээрээ ондо ондоогоор сэгнэгдэһэниинь ойлгосотой. Политическэ болон ниитын олон мэдээжэ ажал ябуулагшадай тэдэ дурадхалнуудта һайнаар хандажа байхадань, хэдэн американ политигууд, олониитын мэдээсэлэй зарим хэрэгсэлнүүд совет үүсхэлнүүдэй удхыень хазагайруулха, тэдэнэй удха шанарыень багадхаха гэһэн һэдэлгэ гаргана.

«Али бүхы шатын тушаалтадай зүгһөө совет-американ хэлсээ эдэбхитэйгээр хэхэ» гэһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта уряань США-гай сэрэгэй-промышленна политикын табидаһануудые, һаналай алгасал ба зүришэлдөөнүүдые дэбэргэн номноожо, зүрилдөө һүжэрүүлэн, политическэ капиталаа арьбадхадаг бүхы хүнүүдые ехээр сошордуулаа гэжэ мүнөө толилогдоһон бэшэгүүдһээ элирнэ.

Түгшүүрил һуларуулхые хүсэгшэ Баруун Европын союзнигуудай хараа бодолынь Рейганэй захиргаанда нүлөө үзүүлхэ ёһотой гэжэ американ мэдээжэ политическэ шэнжэлэгшэ, Дж. Рейстон тэмдэглэнэ. Хэрбээ дэлхэйн асуудалнуудаар хөөрэлдөө хэхэ тухай Л. И. Брежневэй дурадхалые Америкын президентын абаагүй һаань, бусад асуудалнуудаар «Вашингтон өөһэдынгөө союзнигуудтай харилсаа холбоо тогтоожо шадахагүй» гэжэ ондоо статья соогоо тэрэ бэшэнэ. Дүрбэн жэлэй туршада совет хүтэлбэрилэгшэдтэй оройдоол нэгэл уулзалга үнгэргэхэдөө, Картерай захиргаан «алдуу хээ» гэжэ национальна аюулгүйн талаар энээнэй урда президентын советник байһан Бжезинскиин хэлэһэн үгые шэнжэлэгшэ статья соогоо дурдана.

Советскэ Союзай дурадхалнуудые «шэнэ совет амгалан добтолго» гэжэ Японой премьер-министр Д. Судзуки нэрлээ. Эдэ дурадхалнууд гүрэн түрын сэсэн ухаанай гэршэ болоо. Юундэб гэхэдэ, гүрэнүүдэй хоорондын харилсаае хурсадхахые, бэе бэедээ этигэхэгүй, дайсан харшаар хандаха ябадалые гүнзэгырүүлхые бэшэ, харин түгшүүрилтэ байдал һуларуулхые, хөөрэлдөө хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхые хэн хүсэнэб гэжэ бүхы дэлхэйдэ тэдэ үшөө дахин үнэншэмэ тодоор харуулаа.

СССР-эй дэбжүүлһэн эли тодорхой дурадхалнуудтань баруунай оронууд, түбхын түрүүндэ США мүн лэ тиимэ эли тодорхой харюу үгэхэ бээ гэжэ олониитын хүлеэжэ байһаниинь элитэ. Эб найрамдалай ехэ программа КПСС-эй XXVI съезд дээрэ саашадаа хүгжөөгдөө, нэмэгдээ. Тиин ямаршье юумэндэ уялгалаагүй, пропагандистска удхатай үгэ хүүрнүүдээр энээндэ харюусаад дүүрэхын аргагүй. Тиигэжэ хооһон амаар дүүрэбэл, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал тогтонижуулха дурагүй байһанаа, дай хүсэжэ байһанаа баруунай политигууд бүхы дэлхэйн олониитын үмэнэ элишэлэн харуулха бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл дотор дэлхэй дээрэхи мүнөөнэй байдал, мүн дэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй болон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ. Европодо, Алас Дурна зүгтэ ба Персидскэ тохой шадар үргэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ тушаа Советскэ Союзай оруулһан тодорхой, үндэһэ һуури боломоор дурадхалнуудынь гүрэнүүдэй хоорондохи этигэлые бэхижүүлхэ гэһэн зорилготой.

Польшын коммунистнуудай газетэ «Трибуна люду» шухала удхатай бодол найруулаа. Советскэ Союзай социально-экономическа хүгжэлтын программа болон эб найрамдалта үүсхэлнүүдэй программа хоорондоо таһаршагүй диалектическэ холбоотой. СССР-эй дүй дүршэлэй уласхоорондын удха шанар ба тэрэнэй политикын хүндэ энэрхы байдагынь дотоодыншье, уласхоорондын байдалайшье асуудалнуудаар эгээл энээндэ үндэһэлнэ гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай орган тэмдэглэнэ.

Эгээл тиимэ. Совет хүнүүдые зол жаргалтай, дэлгэр һайн байдалтай болгохо гэһэн эрмэлзэл манай гадаадын политикын хүгжэлтын гол хүсэн мүн. Ленинскэ партиин XXVI съездын үндэр ендэрһээ энээн тухай үнэншэмэ тодоор, шэнэ хүсэтэйгөөр мэдүүлгдээ.

В. ЛИННИК.

ЭХЭ ОРОНДОО ҮНЭН СЭХЭЭР

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые коммунистнууд, бүхы совет сэрэгшэд лэ ехэ баяртайгаар угтаа. Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой албатад партиин түсэбүүдые бодото дээрэ бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулхые оролдоно. Тиимэ ушар Армиин ба Флодой үзэл сурталан хүдэлмэрилэгшэдэй московско зүблөөн дээрэ тусхайлан тэмдэглэгдээ. Зүблөөндэ хабаадаһан партиин съездын шиидхэбэринүүдые, нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэлые шудалха, тайлбарилха, нэбтэрүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник армиин генерал А. Епишев зүблөөн дээрэ элидхэл хээ. Партиин съездын бүхы заабаринуудые коммунист бүхэндэ, сэрэгшэ бүхэндэ ойлгуулхаһаа, съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ бүхы албатадые хандуулхаһаа үлүү хүндэтэй хэрэг командирнууд болон политхүдэлмэрилэгшэдтэ, үзэл сурталай бүхы эдэбхитэдтэ өөр байхагүй гэжэ тэрэ онсолан тэмдэглэбэ.

Съездын документнүүдые шудалхын тула шухала эмхидхэлэй ба пропагандын хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэбэ, совет коммунистнуудай ехэ хуралдаанда бэлдэхэ, тэрэнэй боложо байха сэрэгшэдэй дунда дэлгэрһэн политическэ ба ажалай түйлай ехэ дэбжэлтые дэмжэхэ, хүгжөөхэ ёһотой гэбэ. Арми ба Флодто эмхидхэгдэдэг үзэл сурталай, политическэ - хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ зорилгонууд анхаралтайгаар, шанга шүүмжэлэлтэйгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай таһагуудай даагшад Н. И. Савинкин, В. Ф. Шауро зүблөөндэ хабаадаа.

(ТАСС).

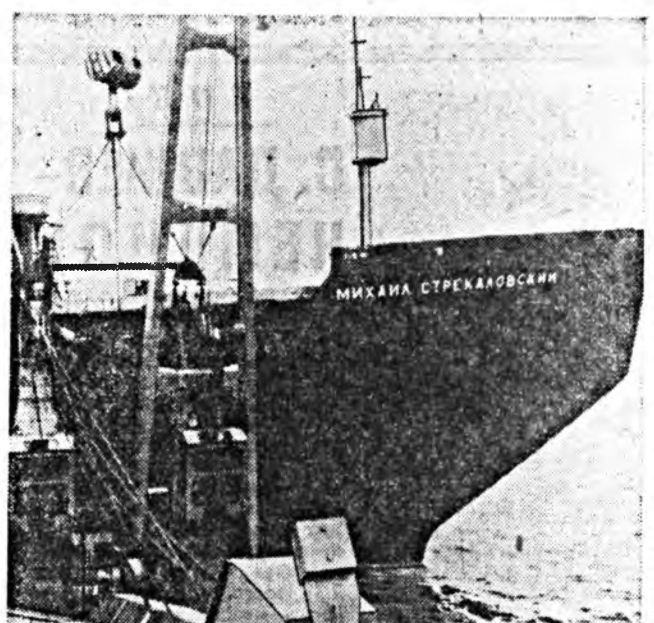

ГДР. Варнемюндедэхи «Варнов-верфт» гэжэ нэгэдэлдэ Советскэ Союзай захилаар Арктикын шэрүүн уларилтай эрхэ байдалда ашаглаха аргатай шэнэ онгосонууд (зураг дээрэ) бүтээгдэжэ байна.

АДН—ТАСС-ай фото.

Социалис оронуудаар

БОЛОХОЁО БАЙГАА СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй болохоёо байгаа X съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдажа байна. Мүрысөөндэ илагшадта, үндэр үрэ дүн түйлагшадта эдэ үдэрнүүдтэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Хүндэлэлэй тугууд барюулагдана.

Үндэр шанда хүртэгшэдэй дунда ороной ниислэлдэхи оёдолой «Фортшрит» гэжэ предприяти ороно. Эндэ оёгдоһон гадар хубсаһан гансал ГДР дотороо бэшэ, мүн хилын саадахи оронуудта, тэрэ тоодо СССР-тэ үргэнөөр худалдагдадаг юм.

Заводто болоһон митингдэ 500 гаран үйлэдбэриин түрүүшүүл, уралан нарижуулагшад хабаадаһан байна. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй Берлинэй окружной комитедэй нэгэдэхи секретарь К. Науман предприятиин коллективтэ Хүндэлэлэй Улаан туг барюулба.

СССР-эй ЗАХИЛААР

БУДАПЕШТ. Венгер-совет хани барисаанай нэрэмжэтэ Цегледскэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин коллектив эгсэ миллион элдэб үнгэтэй гвоздика сэсэгүүдые Советскэ Союз байгша ондо эльгээхэ юм. Энэ ажахы аха дүү оронуудай захилаар сэсэг ургуулдаг Венгриин эгээн томо предприятинуудай нэгэн мүн.

ЭКОНОМИКЫН ШУХАЛА ҺАЛБАРИ

БЕЛГРАД. Югославиин газар дайдада хабар айлшалан ерэнхэй. Дубровник, Сплит, бусадшье далайн эрьедэхи эртэ урдын хотонуудай үйлсэнүүд хүлгөөтэй боложо байна. Гостиницанууд болон пансионадууд түрүүшынгээ айлшадые угтан абаба.

Аяншалга эмхидхэлгэ хадаа Югославиин экономикын гол шухала һалбаринуудай нэгэн болоһоор үнишэй юм. Адриатикын эрье шадарай гостиницанууд байгша ондо урда жэлэйхиһээ үшөө 10 мянган хүниие олоор байлгаха аргатай болонхой. «Ядран-3» гэжэ программын ёһоор гостиницануудые ба мотельнүүдые барилга жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ. Энэл программа оршон байгаалиие, мүн Адриатикын эрье шадарай түүхын хүшөөнүүдые аршалан хамгаалха хэмжээ ябуулгануудые хараалханхай юм.

Альпын шэлэнүүдэй хаягаар, Сербиин хада уулата газараар оршодог аяншалга эмхидхэхэ зорилготой түбүүд шэнэ сезондоо эршэмтэйгээр бэлдэжэ байна.

ТҮСЭБТЭ ДААБАРИНУУД ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

ГАВАНА. Кубын Компартиин XI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрһэн тэмсэлэй оршон байдалда үнгэрһэн 1980 ондо Эрхэ сүлөөгэй аралай ажалшад гайхамшагта амжалтануудые түйлаһан байна.

Кубын ажалшадай профсоюзуудай түбэй тунхаглаһан мэдээнүүд соо съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй гүнзэгы удха шанартай байһан ушар онсолон заагдана. Тэрэнэйл ашаар түсэбтэ даабаринууд үлүүлэгдээ, ажалай гайхамшагта амжалтанууд түйлагдаа ошоу. Жэшээ болгон, үнгэрһэн жэлдэ ашаглалгада үгтэһэн 220 киловольт хүсэтэй электрын элшэ хүсэ дамжуулха шэжэмтэ линиин барилгые эндэ дурдалтай. Тэрэнэй ашаар орон дотор нэгэн энергосистемэ байгуулха арга олдобо ха юм. Кубын энергетигүүд 1980 онойнгоо даабаринуудые холо үлүүлэн дүүргээ юм.

Химическэ үтэгжүүлгэнүүдые, нефтепродуктнуудые, никель үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ үндэр үрэ дүнгүүд түйлагдаа. Ороной барилгашадай амжалтанууд дээрэ баһал тогтомоор. Үнгэрһэн жэлдэ хэдэн промышленна предприяти, һургуули, больницын олон тоото байшангууд, байрын гэрнүүд ашаглагдаа.

(ТАСС).

ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАҺАА

Польшодохи байдал тушаа

ВАРШАВА, мартын 31. (ТАСС). «Солидарность» гэдэг профсоюзна нэгэдэл правительствын түлөөлэгшэдтэй хэлсээнүүдые хэжэ дүүргэнэй һүүлээр мартын 31-дэ Польшодо бүгэдэ ниитын забастовко үнгэргэхөөр хараалһанаа болюулха гэжэ шиидхэбэ.

ЗҮБ ХЭРЭГЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ ДЭМЖЭХЭ УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. Апартеидтэй тэмсэхэ ООН-ой тусхай комитет Африкын урда зүгэй оронуудтахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ шухала бүхы моральна, политическэ ба материальна дэмжэлгэ үзүүлхыень уралан, бүхы гүрэнүүдтэ хандаба.

Расисмда, зүһэ шарай баримталан газаашалдаг хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэгшэ арадуудтай һаналаа нэгэдхэхэ неделиин дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, тус комитет тусхай мэдүүлгэ тунхаглаа. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: Урда Африкын арадай баатарлигаар тулалдан, гэмтэл гээлтэдэ оробошье, эдэнэй тэмсэлые дэмжэн талархалгын дэлхэй дээрэ улам үргэдэжэ байбашье, хүн түрэлтэндэ харша апартеидэй гурим мүнөө хүрэтэр усадхагдаагүй байһаар. Юундэб гэхэдэ, баруун тээхи гүрэнүүд тэрээндэ туһаламжа үзүүлнэ, үмэглэн хамгаална.

Апартеидэй гуримда эсэргүү эрид шанга хэмжээнүүдые абаха гэһэн уласхоорондын олониитын уряануудые баруун тээхи гүрэнүүд огто оруулшаахаһаа гадна, мүн Преториин засагые өөгшөөн урмашуулдаг, тэрээнтэй хани барисаатай байһаар. Анголын сүлөөтэ байдалые һандаалгадань нүхэсэхэ хэбээр үзүүлэн найдуулдаг, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй уг зорилгые хазагайруулан тайлбарилдаг байна гээд комитет зэбүүрхэн тэмдэглэнэ гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ООН-до, мүн бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай координационно бюродо Африкын бүлэг оронуудай эльгээһэн һаяын мэдүүлгэнүүдые апартеидтэй тэмсэхэ тусхай комитет бүрин һайшаан дэмжэбэ. Урда Африкын хархис засагые США-гай захиргаанай улам ехээр дэмжэдэг боложо байһаниинь тэдэ мэдүүлгэнүүд дотор эрид буруушаагдана.

ЛУАНДА. США-гай захиргаан ЮАР-ай хархис засагтаа үгэсэн, өөсэдөө даанги Африка тушаа, түбхын түрүүндэ Анголо тушаа дайсан харша хараа бодол баримтална, — гэжэ МПЛА —Ажалай партиин түрүүлэгшэ, Анголын Арадай Республикын президент Жозе Эдуарду душ Сантуш мэдүүлбэ. Хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерэһэн Национальна сүлөөлэлгын фронт гэжэ партиин генеральна секретарь, Алжирай Арадай Демократическа Республикын президент Шадли Бенджедидэй хүндэлэлдэ эмхидхэгдэһэн уулзалгын үеэр тэрэ үгэ хэлэһэн байна.

Һүүлэй үеын ушаралнууд, тусхайлан хэлэбэл, ЮАР-ай армиин ба тагнуулай дээдэ тушаалтай офицернүүдэй, Намибиин дахуул «правительствын» удамаршадай США-да һаядаа дэншэн ошолго Африкын урда зүгтэ Америкын баримталан бэелүүлдэг политикын гол зорилгые элирүүлнэ, —гэжэ Анголын хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Анголын арадта урбагша, УНИТА гэдэг харша бүлэглэлэй удамарша Савимбиие Вашингтон ошохыень уринхай юм ха. Рейганэй захиргаан эдэ аяншалгануудые хэрэглэн, Анголодо харша эмхинүүдтэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлхые ёһын тэдыхэ хориһон Кларкын заһабари гэдэгые болюулха зорилготой харата ябуулга үүдхээ.

Сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдые, тэдэнние дэмжэдэг бүхы хүсэнүүдые мүрдэгшэд хюдагшадтай адлидхаха гэһэн Вашингтоной һэдэлгэнүүдые Анголын Арадай Республика эрид буруушаана. Энэ орон Африка түбидэхи колониализмын ба империализмын һүүлшын түшэг шэбээнүүдые усадхахын түлөө тэмсэнэ — бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөнтэй, Африкын нэгэдэлэй эмхитэй, уласхоорондын бүхы нэгэдэлтэй хамта сэхэ шууд тэмсэнэ. Энэ түбиин политическэ талаараа бүрин сүлөөрэлгэдэ һаад хэхэ һэдэлгэдэ эсэргүүсэн, Африкын гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ империализмын хамааралгые оруулшаажа, нэгэдэмэл фронтоор тэмсэхэ гээшэ Африкын арюун уялга болоно,—гэжэ Жозе Эдуарду душ Сантуш мэдүүлнэ.

Африкын оронуудтай, эб эетэй байхые хүсэдэг бүхы хүсэнүүдтэй аха дүүгэй ёһоор һаналаа нэгэдэн дэмжэгшэдтэ Анголын президент баясхалан хүргэбэ. Бата бэхи эб найрамдалай, сүлөөтэ байдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай гаргаһан габьяануудые, империализмда эсэргүү хүсэнүүдые элсүүлэн жагсаалгада тэдэнэй шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байһые онсолон тэмдэглэбэ.

ТОН ХАРША ХАРАА БОДОЛ

ДАЙ БУРУУШААДАГ ҺАНАЛ БОДОЛ УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

ВАШИНГТОН. Дай буруушаадаг хүнүүдэй Баруун Европодо улам олошоржо байһанда НАТО-гай ноёд ехээр сошордонхой. Америкын ракетно-ядерна шэнэ зэбсэг Европодо тараан тодхохо түсэбүүдые буруушаадаг хүдэлөөнэй энэ түбидэ улам үргэдэжэ байһан ушар, бусад аюултай ябуулганууд хүдар өөрынгөө партнернуудые Вашингтоной түлхижэ байһан ябадал, «Вашингтон постын» бэшэһэнэй ёһоор, НАТО-гай удамаршадые һанаата болгоно: олониитын хүдэлөөн «НАТО-гай нэгэдэлые һандаахаар ехэ хүсэтэй политическэ хүсэн» болошоно аа гү гээд айна.

Дай буруушааһан олон тоото жагсаалнууд, конференцинүүд Голландида, Бельгидэ, Англида, Баруун Германида, Норвегидэ, Дани ба Европын бусад оронуудта эмхидхэгдэхээр хараалагдана гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. «Политическэ ба сэрэгэй стратегиин асуудалнуудые зүбшэлхэ зүблөөнүүдые» дахин зарлаха гэһэн атлантическа удамаршадай түсэбүүдтэ эсэргүү шэглүүлэн, тиимэ ябуулгануудые тэрэл үеэр эмхидхэхэ гэжэ бодомжолно. «Вашингтон постын» бэшэһэнэй ёһоор, өөһэдынгөө буу зэбсэгүүдые хуряаха, Холбоото Штадуудһаа дулдыдахагүй экономическа ба дипломатическа бэеэ даалан байдал хангахые Баруун Европодо ехээр хүсэдэг боложо байна. Гэхэтэй хамта олониитые айлгаха «мануули» болгон Вашингтоной ба НАТО-гай генералнуудай хэрэглэдэг «совет аюул» тухай худал хуурмаг үгэ хүүртэ этигэхээ болижо байнхай.

Р. РЕЙГАНЭЙ АМИНДА ХОРО ХҮРГЭХЭ ГЭҺЭН ҺЭДЭЛГЭ ТУХАЙ

ВАШИНГТОН. Клиникын түлөөлэгшэдэй мэдүүлһэнэй ёһоор, буугай һомон президентын зүүн талын долоодохи хабһые дайраад, дойбон доошоо орожо, уушхан соо тогтоһон байгаа. Хоёр часай туршада операциин хэгдэһэнэй һүүлээр тэрэ һомон гаргагдаһан байгаа. Президент үхөхөөр бэшэ, бэеынь элүүр тогтууритай байна гэжэ врачнууд мэдээсэбэ.

Хорлохо һэдэлгын хэгдэхэ үеэр Сагаан байшангай пресс-секретарь Дж. Брейди толгойгоо хүндөөр шархатаа. Тэрэшэлэн полицейскэ, тэрэ үеэр президентын ба буудагша Хинклиин хоорондо байһан нюуса албанай агентнуудэй нэгэн шархатанхай.

Мүрдэлгэ хэжэ эхилһэн ФБР хоро хүргэхэ һэдэлгын шалтагаанууд тухай мүнөөдөө юушье мэдээсэнэгүй.

Дж. Хинкли баригдажа хаагданхай. Ассошиэйтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Дж. Хинкли Эвергрин хотын (Колорадын штат) нефтепромышленнигуудай баян бүлэһөө уг гарбалтай юм ха. ЮПИ агентствын мэдээнүүдэй ёһоор, тэрэ хадаа США-дахи шэнэ түхэлэй нацис томо эмхиин — Америкын национал-социалис партиин гэшүүн байгаа.

Хинклиин нэрэ полициин нюуса дансада үнихэнэй оронхой. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда Теннеси штадай Нашвилл хотодо тэрэ үеын США-гай президент Дж. Картерай ерэһэн үдэр, Хинкли хуули буса гурбан пистоледнэн байһанай түлөө тус хотын аэропортдо баригдажа хаагдаһан юм ха. Гар даалгаар тэндэһээ табигдаһанай һүүлээр хэдэн хоноод, Хинкли Техас штадай Даллас хотодо ерэжэ, буугай магазинһаа үшөө хоёр револьвер худалдан абаһан байна. Тэдэнэйнь нэгэн, 22-ой калибртай револьвер мүнөөнэй хорото һэдэлгэ хэхэ үедэнь хэрэглэгдээ. «Юрын лэ американ хүбүүн» гэжэ һургуулиин багшанарайнь нэгэн Хинклиие нэрлэбэ.

Р. Рейганэй аминда хоро хүргэхэ һэдэлгын хэгдэһые дууламсаараа, США-гай вице-президент Дж. Буш Техас ошожо ябатараа, Вашингтон бусажа ерэбэ.

Профессор Г. Ц. Цыбиковэй уншалганууд

ЭРДЭМТЭДЭ ЗОРЮУЛАГДАБА

Ородой элитэ эрдэмтэ — Зүүн зүгые шэнжэлэгшэ, профессор Г. Ц. Цыбиковэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе тэмдэглэһэн научна конференци дээрэ эрдэмтэдэ зорюулжа уншагдаһан элидхэлнүүд байха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байгаа. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда һая хоёрдохёо нимэ уншалга болобо. Зүүн зүгтэй хабаатай үргэн асуудалнуудаар хэдэжэ байгаа шэнжэлэгшэдэй научна конференци дээрэ табигдаба. Москвагай, Новосибирскын, Эрхүүгэй, Шэтын, Киргизэй ССР-эй, Тувагай АССР-эй эрдэмтэд, мүн Агын автономито округой түлөөлэгшэд, Буряадай филиалай, хотын дээдэ һургуулинуудай багшанар, нэгэдмэл музейн хүдэлмэрилэгшэд «Цыбиковэй уншалганууд» гэһэн конференцидэ хабаадалсаба.

Ниитын эрдэмэй институдай директор, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков хуряангы үгэ хэлэжэ, научна конференци нээбэ. Профессор Г. Ц. Цыбиков Зүүн зүгые шэнжэлгэ талаар ородой элитэ эрдэмтэдэй тоодо ороно. Иланга Түбэд орон руу аяншалжа, һасада жэлһээ үлүү сэг соо байжа, ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Иигэжэ түс оронине шэнжэлхэ хэрэгтэ профессор Г. Ц. Цыбиков сэгнэшэгүй ехэ хубита нэмэриеэ оруулаа, — гэжэ В. Ц. Найдаков хэлэбэ. Һүүлээрнь хоёр газар —Владивостогой Зүүн зүгэй институдта, Эрхүүгэй университедтэ профессорээр хүдэлөө. Эрдэмтын хэһэн ажалые хамталһан хоёр боти ном «Наука» гэжэ хэблэлдэ барлагдаа, һаяар хүдэлдаанда гараха байха, —гэжэ В. Ц. Найдаков мэдээсэбэ. Академик А. П. Окладников, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Ц. Б. Цыдендамбаевай хүтэлбэри доро тэрэнэй бэлдэгдэжэ хэблэгдэнэй.

Зүүн зүгэй алибаа асуудалнуудта хабаатай шэнжэлгэнүүдээр конференци дээрэ олон эрдэмтэдэй һонин һонин элидхэлнүүд, мэдээсэлнүүд уншагдаһан байна.

Түбэд орон тухай Г. Ц. Цыбиковэй, мүн мүнөө сагай авторнуудай хэһэн шэнжэлгэнүүд тухайда хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат М. Г. Брянский түрүүн элидхэл хэһэн. Эрдэмтын Түбэд оронһо ошоод байхадаа, тиимэ хүн зоной мүнөөнэй байдал хайда тэмдэглэһэн хэрэгсэлнүүдые хэлэлсэбэ.

Эрдэмтэд Н. Б. Коновалов, Т. М. Михайлов, Р. Е. Пубаев элидхэлнүүдые конференцидэ хабаадагшад һонирхон шагнаа. Түб Азиин, Хара Сибириин шашинай дэлгэрэлгэ тухай Т. М. Михайлов хөөрэжэ үгөө. Ородой гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын архивта 1903—1901 онуудта Зүүн Түбэдтэ ... эрдэмэй кандидат Р. Е. Пубаев һонин мэдээсэл хэһэн байна.

Хизаар ороноо шэнжэлгын Агын округой музей сооһи Г. Ц. Цыбиковэй хэрэгсэлнүүд тухай Бүхэроссиин географиин бүлгэмэй Агын отделениин түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыренов хөөрэбэ. Энээнһээ гадна эрдэмтэдэ хабаатай эд хэрэгсэлнүүдые, номууд болоод бэшэгүүд гэхэ мэтэнүүдые бэдэрэлгэ хэхэ хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Иигэжэ музейн экспонадууд нэмэгдэһэн байна.

Мүн Киргизэй эрдэмтэд яһала һонин элидхэлнүүдтэй научна конференцидэ эрдэн байна. Жэшээнь, профессор Г. Ц. Цыбиковэй шэнжэлгэдэ этнографиин асуудалнууд тухай Киргизэй ССР-эй Наукануудай академиин түүхын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй доктор М. Я. Сушанло, киргиз арадай түүхэ ба соёлые Түб Азиин арадуудтай сабаатайгаар шэнжэлһэн мүн Киргизэй эрдэмтэн И. Б. Молдобаев хэбэ.

Түбэд эмнэлгын хэрэгсэлнүүдэй шэнжэлгые тайлбарилха асуудал туханда хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б. Д. Бадараев хөөрэжэ үгэбэ. Г. Ц. Цыбиковэй «Буряад-монгол хэлэнэй грамматика тухай» хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Л. Д. Шагдаров, Г. Ц. Цыбиковэй ба бурят хэлэнэй асуудалнууд тухай хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Д. Д. Доржиев элидхэлнүүдые хэбэ.

Хоёрдохи үдэрынь конференциин дээрэ элидхэлнүүд шагнагдаба, тэдэниие зүбшөн хэлэлгэ болоһон байна. Буряадай хэлэ, бэшэгэй олон эрдэмтэдэй багша, Зүүн зүгые шэнжэлэгшэ, элитэ эрдэмтэн В. М. Наделяев (Новосибирск) һонирхолтой мэдээсэл хэбэ. Мүн СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн зүгые шэнжэлгын институдай эрдэмтэн, түүхын эрдэмэй кандидат, Буряадай филиалай эрдэмтэд К. М. Герасимова, Ш. Б. Чимитдоржиев, Г. Н. Занганэ болон бусад элидхэлнүүдые хэбэ.

Профессор Г. Ц. Цыбиковэй зорюулагдаһан уншалга —научна конференци Ниитын эрдэмэй институт, тэрэнэй Зүүн зүгэй таһагай эрдэмтэд наһанайр бэлдэжэ, һонирхолтойгоор үнгэргэлдэ хүргэлдэбэ.

Д. ЖУГДУРОВА.

ҺОНИН ХҮНҮҮДТЭЙ УУЛЗАЛГА

МЭРГЭН ХАБЫН ГЭРШЭ

Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищиин студент Ефим Хайдуровай дипломно хүдэлмэри «Спортивна пистолет» гэжэ нэрэтэй байгаа. СССР-тэ спортивна буунуудые үргэнөөр бүтээн гаргалга тухай, мүн тэрэнэй өөрынгөө дурадхаһан конструкциин пистоледүүд тухай хөөрэжэ үгэхэдэнь, комиссиин гэшүүд ехэтэ һонирхон шагнаа бэлэй. Удаань Ефим Хайдуров институдайнгаа лабораторидо бүтээһэн мэргэнээр буудадаг гурбан шэб шэнэхэн пистоледэйнгээ нэгые комиссиин түрүүлэгшэдэ барюулба ха.

— Энэ пистоледээр буудахада болохо гү? — гээд комиссиин гэшүүдэй нэгэн асуугаа һэн.

Харюугайнь орондо техническэ комиссиин тобшолол, пистолет туршажа үзэһэн СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдэй акт, Москвагай, Бүхэсоюзна конкурсын дипломуудые Ефим комиссиин гэшүүдтэ харуулба. Тиин «эрхим» гэһэн сэгнэлтэ абаһан байна. Энэнь хорин жэлэй урда тээ болоһон юм.

Эхэ оронойнгоо, Европын болон дэлхэйн чемпион ба рекордсмен, СССР-эй габьяата тренер Ефим Леонтьевич Хайдуров мүнөө Гүрэнэй Түбэй физкультурын институдай буудалгын спортын кафедрые даагшаар хүдэлнэ.

—Тнихэ үедэ пистоледээр буудалгаар СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн байһамби, —гэжэ Хайдуров мүнөө тэрэ үнгэрһэн сагаа һанан һанан хөөрэнэ. — 1948 ондо сэрэгэй алба дүүргэһэнэйнгээ удаа Улаан-Үдэ хото, түрэлхидтөө бусажа ерээд байхадаа мэргэн буудалгаар һонирхожо эхилээ һэм. «Мүрысөөндэ хабаадалсаха дуратай гүш?» — гээд Борис ахам нэгэтэ һураба. Тиихэдэнь өөрыгөө туршаха гэжэ шиидээ һэм.

Хэдэхэн һарын үнгэрөөд байхада, Ефим Хайдуров мэргэн буудалгаар город доторoo түрүү һуури эзэлжэ, нэгэдэхи разрядай норматив дүүргэһэн байгаа. Тэрэнэйнгээ һүүлдэ, һуралсал-һорилго гаража байха үедөө, һаяхан бии болоһон Марголиной зохёоһон спортивна пистоледээр сагаалса буудажа эхилбэ. Тиихэдээ Ефимэй өөрэйнь хуби заяанда энэ пистолет зохёоһон конструкторай ямар нүлөө үзүүлхыень, ямар һургаал үгэхыень ойлгоогүй ябаа ха юм.

1953 ондо Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищиин студент болонхой оронoй мэдээжэ тренер, һурган хүмүүжүүлэгшэ Олег Жгутовай хүтэлбэри доро һуралсал-һорилго гаража эхилээ һэн. СССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Ефим Хайдуров табадахи курсын студент болоод ябахадаа, мэргэн буудалгаар Эхэ оронойнгоо түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һууриda гаража, СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаба.

Тиихэл үедэ спортсменүүдэй һанаанда таарама эрхим шанартай мүрысөөнэй пистолет зохёон бүтээхэ гэһэн бодолдо хойшолуулашагүйгөөр эзэлэгдэбэ.

— Тэрэ жэлнүүдтэ спортсменүүд МЦ-2 гэһэн пистоледээр мүрысэдэг байһан юм. — гэжэ Ефим Леонтьевич хөөрэнэ. — Олонхинь хилын саанаһаа асарагдаһан «Хемерли» гэдэг пистоледүүдые һайшаадаг. Тэрээгээр буудадаг байгаа бшуу. Тиихэдээ спортсмен бүхэн тэрэнээ өөртөө таарулхые оролдодог, энэ тэрэ юумэнүүдыень заһадаг, һэлтэдэг, шэнэлдэг һэн.

Удангүй Ефим Хайдуровай дүй дүршэл, эрдэм мэдэсэ хэрэглэгдэжэ, һанаа хүсэлынь бэелүүлэгдэжэ захалаа һэн. Мэргэн буудалгын спортын талаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ахамад тренер Г. Козловой гуйлтаар Хайдуров зургаан пистолет зохёон бүтээһэн байна. 1962 ондо В. Столыпин тэрэнэй хэһэн пистоледээр мүрысэхэдөө, дэлхэйн чемпион болоо һэн шуу.

Мүн энэл жэлдэ ТОЗ-35 гэжэ тусхай зорилготой пистолет, удаань ТОЗ-36 түхэлэй револьвер Тулын буу зэбсэгэй заводто үйлэдбэрилэгдэжэ эхилһэн юм. Тэдэниие Ефим Леонтьевич зохёон бүтээһэн байгаа. Мүнөө эдэ пистоледүүд манай оронoй болон хилын саадахи гүрэнүүдэй спортсменүүдэй дунда ехэ хүндэтэй болонхой юм. Олимпиин XXII наадануудай үедэ Мытишидэ болоһон мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан спортсменүүдэй гурбанай хоёр хуби имагтал ТОЗ-35 гэһэн пистоледээр буудажа, алтан медальда хүртэхын түлөө тэмсээ.

— Бэлиг түгэс конструктор Михаил Владимирович Марголинтой танилсаха гээшэ минии ехэ баяр, омогорхол болоо һэн, — гэжэ Хайдуров мүнөө хөөрэнэ. — Энэ нүхэрнай һүүлэй үедэ нюдэеэ муудажа, юумэ харахала болёошье һаа, спортын буунуудай проект зохёоһоор лэ зандаа байгаа юм. Бидэнэр хирэ-хирэ болоод лэ уулзадаг һэмди. Тиихэдээ үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэдэг байгаабди. Тэрэ намда айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлдэг һэн. Мүн тиихэдэ буу уралан бүтээдэг мастер Владимир Разореновтой суг хамта харилсаа холбоотойгоор хүдэлдэгбди. Тэрэ туйлай уран гартай, бэлиг шадабаряар түгэс хүн. 1961 ондо СССР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер И. Андреевэй даалгабаряар тэрээнтэй хамта хүдэлжэ, 72 хоногой туршада гурбан пистолет зохёон бүтээгээ һэмди. Токиодо болохоёо байгаа олимпиин наадануудта хабаадаха манай спортсменүүд тэдэ пистоледүүдые хэрэглэһэн юм. «ХР-64» гэжэ нэрлэгдэһэн тиимэ түхэлэй пистоледүүдээр манай оронoй спортсменүүд дэлхэйн, Европын олон тоото рекорднуудые тогтооһон байха. Тэрэнэй үндэһэн дээрэ Ижевскын заводто ИЖ ХР-30, ИЖ ХР-31 гэһэн түхэлэй пистоледүүд бүтээгдэһэн юм. Тиихэдэ Москвагай олимпиин наадануудай болохын урда тээ шэнэ түхэлэй бүри һайн шанартай ХР-79 гэһэн пистолет бүтээһэн байгаабди.

— Бүтээһэн пистоледүүдэйнгээ һайн шэнжэ шанарайнь нюусые тайлбарилжа үгыт? Танай пистоледүүд спортсменүүдэй дунда юундэ һайшаагдадаг гээшэб?

— Пистолет зохёохо гээшэ тиимэшье орёо хэрэг бэшэ юм. Эндэ гол зүйлынь гэхэдэ, спортсмендэ ямар буу хэрэгтэйб гэжэ ойлгохо шухала. Эндэл спортсменүүдэй мүрысөөндэ хэр зэргэ бэлдэһэнһээ бүхы юумэн дулдыдана ха юм. Жэшээнь, сагаалса буудахаяа пистоледээ гартаа абахадаа, спортсмен бүхэн тэрэниие онсо өөрсөөр хэрэглэнэ бшуу. Юундэб гэхэдэ гү? Хүн бүхэнэй һанал бодол, абари зан ондо ондоо байдаг гээшэ. Өөрөө оронойнгоо суглуулагдамал командые арбан жэлэй туршада хүтэлбэрилжэ, мүрысөөнүүдтэ хабаадажа ябахадаа, пистоледэй олон тоото нюусануудые мэдэхэ болоо гэжэ баталан хэлэхэ эрхэтэй гээшэб. Тиихэдэ заводой конструкторнууд бэлигтэй инженернууд байбашье һаа, үшөөл энэ талыень гүйсэд ойлгожо ядадаг гээшэ ха...

Һүүлшын ХР-79 гэжэ пистоледые эрхимэй эрхим мэргэн буудагшад туршажа үзэһэн юм. Тиихэдээ нэгэ һонирхолтой талыень спортсменүүд шалгажа үзэһэн юм. Тэдэнэр хооһон патрон пистолет дээрэ табяад, таба дахин буудаба. Тиихэдэнь тэрэнь байраһаашье хүдэлөөгүй. Энэмнай шэнэ түхэлэй пистоледэй тогтууритай һайнай, онсо шэнжын баримта мүн.

— Пневматическа буунуудые бүтээхэ асуудал хэр зэргээр шиидхэгдэнхэй хаб? — гээд Ефим Леонтьевичһоо асуугдаа.

— Мүнөө манай орон дотор шанар һайнтай пневматическа буунууд үшөөл хэгдэнэгүй. Эрхим спортсменүүднай тиимэ түхэлэй һайн буу, пистоледүүдтэй болоо һаа, уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ илаха аргатай, илахашье байгаа ха юм. Мүнөөдөө тиимэ буунуудые хилын саадахи оронуудһаа худалдажа абаха баатай болонобди.

Промышленность болон СССР-эй спортын комитедэй хамһабариин зүйлнүүдые эрхилдэг управлени спортивна буунуудые бүтээхэ асуудалда һаналаа багаар хандуулна гэһэн шүүмжэлэл Москвада болоһон олимпиин наадануудай һүүлээр гараа һэн. Зүгөөр энэ асуудалда мүнөө хүрэтэр тодорхой харюу абтаадүй байһаар. Үнгэржэ ерэхэдээ, энэ зүб шүүмжэлэлые хэншье анхараагүй юм.

Спортивна буунуудые шанаржуулан һайжаруулха зорилготой туршалгын лаборатори, һорилгын талмайнуудые бии болгохо тухай хөөрэлдөөн эхилһээр үнинэй. Хэрбээ тиимэ эмхинүүдэй байгуулагдаа һаа, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд спортсменүүдтэй нягта холбоо барисаа тогтоохо һэм шуу. Хамтын хэшээл оролдолгоор шэнэ, шанаржуулагдаһан спортивна буу зэмсэг бүтээхэ, бии буунуудаа һэльбэхэ арга олдохо бэлэй.

Бидэнэрэй хахасаха саг ерэбэ. Ефим Леонтьевич хани нүхэр, багша Михаил Владимирович Марголинойнгоо түрэһөөр 75 наһанайнь ойн һайндэртэ ошохо гэжэ байба. Бидэнэй дунда тэрэнэй үгышье һаа, хани нүхэдынь сугларжа, түрэһэн үдэрысынь тэмдэглэдэг һайхан заншалтай юм.

В. ЧЕБАКОВ,
(«Правда» газетэһээ абтаба).

УРАН ЗОХЁОЛШОДТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

«ЖАРГАЛАА ГАМНАГТЫ»

Буряадаймнай мэдээжэ поэдүүд Дольён Мадасон Цырен-Дулма Дондокова хоёр манай институдта ерэжэ, буряад хэлэ, бэшэгэй факультедэй студентнэртэй уулзалга хэбэ. Тэдэнэр зохёохы намтар тухайгаа хошон хүхюу үгөөр хөөрэжэ, бидэниие баясуулба. Мүн Ц. Дон Д-Р. Батожабай хоёр тухай дурсан хөөрэһэн зүйлнүүдынь бидэндэ тон һонирхолтой байгаа.

Поэтесса Ц-Д. Дондокова «Жаргал гээшэ юун бэ» гэжэ асуудалда харюусахадаа, иигэжэ тэмдэглээ: «Хүн элүүр энхэ ябахадаа, жаргалаа сэгнэдэггүй. Жаргалаа гамнагты!»

АНХАРМААР ДУРСАЛГАНУУД

335-дахи бүлэгэй студентнэр һаяшаг уран зохёолшо Цыденжап Жимбиевтэй уулзаба. Прозаик, поэт Жимбиев литературна институдта һуража ябаһан жэлнүүд тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Тиихэдээ Михаил Шолохов, Расул Гамзатов, Хоца Намсараев гурбанай намтарһаа хөөрэһэн хэһэгүүдынь бүри һонирхолтойгоор шагнагдаа, ухаан сэдьхэлдэмнай удаан хадуугдаха байха.

В. ШАРЛАНОВ,
БГПИ-гэй студент.

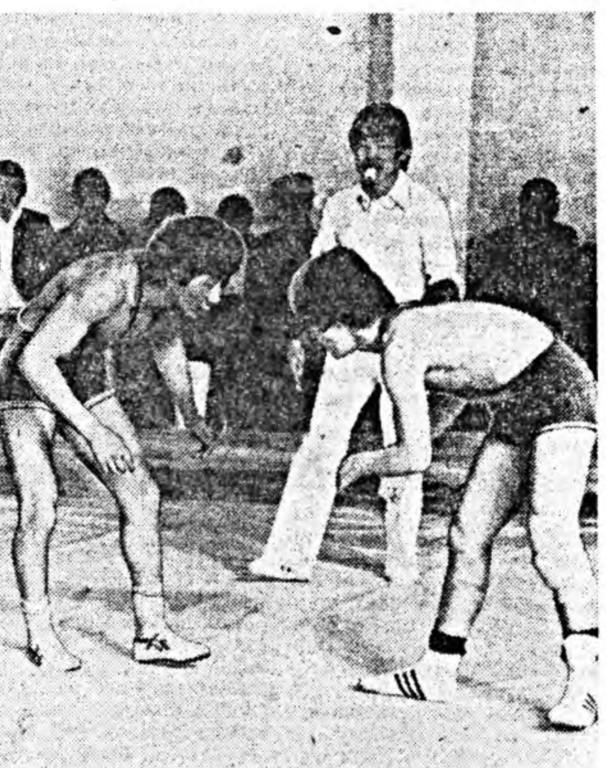

УЛАСХООРОНДЫН ЗАНШАЛТА ТАБАДАХИ...

КПСС-эй ЦК-гай орган болохо «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта мүрысөөн апрелиин 2-һоо 4 болотор Улаан-Үдын «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо үнгэргэгдэхэнь.

Барилдаанай уласхоорондын федерациин туг доро табадахяа үнгэргэгдэхэ энэ мүрысөөндэ СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд, «Урожай» бүлгэмэй Россин соведэй, оронoй хүдөөгэй барилдаашадай түлөөлэгшэд, мүн Монголой Арадай Республикын, Румыниин Социалис Республикын, бусадшье оронуудай дүн хамта 100 гаран барилдаашад хабаадахаар уригданхай.

Манай республикын бэлигтэй бэрхэ бүхэшүүл, СССР-эй спортын мастернууд Л. Айсуев, В. Ринчинов, В. Балданов, М. Цыдыпов, В. Цэдашиев, Б. Цыренгармаев, К. Балдаев, Ц. Иванов, мүн һүүлэй үедэ элдэб ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ амжалта туйлажа, олоной дундаһаа шалгаран гараһан спортын мастерта кандидадууд, тусхайлбал, Ж. Сосоров, Б. Дашибальжиров, С. Пашинский болон бусад энээндэ хабаадажа, Буряад оронoй нэрэ хүндые хамгаалха байна. Тиин урда урдын жэлнүүдтэл адли, мүнөөшье республикымнай бэлигтэй залуу барилдаашадай дундаһаа СССР-эй спортын шэнэ мастернуудай урган гараха байһаниинь дамжаггүй.

Жэлһээ жэлдэ улам алдаршажа байһан энэ заншалта мүрысөөн һүүлэй жэлнүүдтэ олохон шэнэ нэрэнүүдые элирүүлээ. Манай республикаһаа Б. Будаев, Украинаһаа А. Даудов, Монголһоо Ганбаатар болон бусад бэлигтэй барилдаашад түрүүшынгээ ехэ амжалтануудые уласхоорондын энэ мүрысөөндэ туйлаһан намтартай.

Барилдаанай уласхоорондын федерациин түлөөлэгшэд энэ жэлэй мүрысөөндэ хүндэтэ айлшад болгогдон уригдаһан байна.

Уласхоорондын категориин судья И. М. Токмаков (Москва) мүрысөөнэй ахамад сульягаар томилогдонхой.

Мүрысөөн мүнөөдэр үглөөнэй 11 сагта эхилхэ.

Б. М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: манай республикын бэрхэ барилдаашад В. Цэдашиев (зүүн гарһаа) Г. Цындымеев хоёр барилдажа байна.

И. НОВАГАЙ фото.

БОКС

С. ДАШИЕВ—ЧЕМПИОН

Һурагшадай дунда боксоор РСФСР-эй спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөн Липецк хотодо боложо, Россин Федерациин олон область, хизаар болон автономито республикануудай бэлигтэй бэрхэ эдир боксёрнууд хабаадаба.

Николай Дарижапов (Хэжэнгэ) Сергей Дашиев (Хори), Николай Шадонов (Улаан-Үдэ), Василий Пантелеев (Бэшүүр) гэгшэд республикынгаа спортын нэрэ хүндые хамгаалһан байна.

Хориин хүүгэдэй спортын һургуулиин багша, тренер Дүлзэн Дондокович Бабудоржиев һүүлэй жэлнүүдтэ онсо өөрын арга шадабаритай, бар хүсэтэй, бэлигтэй олохон эдир боксёрнуудые һурган хүмүүжүүлээ.

«Тэрэнэй һурагша — Хориин дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша нэгэдэхи разрядтай Сергей Дашиев арһан бээлэйн шадабаритадай энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, бүхы уулзалгануудтаа илалта туйлажа, РСФСР-эй спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ» гэһэн баярта мэдээсэл абтаба.

Сэхыень хэлэхэдэ, С. Дашиев энэ жэлдэ олон ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ амжалтатайгаар хабаадаа. Эдиршүүлэй дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ тэрэ хаба шадалаа туршахадаа, саашадаа оронoй чемпион болоһон хүнтэй уулзажа, ана-мана туралдаһан байгаа. Эндэ тэрэ 2:3 тоотойгоор шүүгдээ һэн. Энэнь манай эдир боксёрой ехэ арга боломжотой байһые элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу.

Дүрбэн жэлһээ үлүү сагай урда тээ Сережа Дашиев боксын секцидэ ябажа эхилээ һэн. Тиихэдээ ташарайгүйшье һаа, эдир хүбүүхэн яаха аргагүй оролдосотой, түбһэндэ байһан дээрэһээ арһан бээлэйн нюусануудые яһала түргөөр таажа захалһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эдир боксер бар хүсэтэй, хоёр гарһаа онобшотой шанга сохилтотой болонхой.

Һурагшадай дунда боксоор СССР-эй спартакиадын июнь һарада Прибалтикада үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха зорилготойгоор С. Дашиев, Н. Дарижапов, Н. Шадонов гэгшэд мүнөө һуралсал-һорилго хэжэ байна.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурагшадай дундаһаа боксоор РСФСР-эй спартакиадын чемпион Сергей Дашиев.

В. ПЛУТТЫН фото.

ГАЙ-ГАЙ ЭКРАН

Үнгэрһэн долоон хоногто гүрэнэй автоинспекциин харгы хинаха албанай инспекторнууд һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан 45 хүниие бариа. Тэдэнэй тоодо мебельнэ-модо болбосоруулгын комбинадай тракторист А. Н. Пономарёв, Улаан-Үдын столовонуудай ба ресторануудай трестын жолоошон С. В. Павлов, һүнэй заводой крановщик В. Я. Серебряков, банно-прачечна нэгэдэлэй слесарь Л. М. Тетерин болон бусад оролсоно.

Тиихэдэ Буркоопсоюзай автобаазын жолоошон Р. Р. Дугаров Хориин район ошодог харгыгаар хэмһээ үлүү түргөөр харайлгажа ябаад, машинаяа хүмэрюулээ. Машинань саг дары дүрэн косожо, жолоошон өөрөө, хажуудань һуугаад ябаһан пассажир наһа бараа. Машинын скоростине нормоһоо үлүү дээшэлүүлһэнэй хойшолон иимэ аймшагтай байна бшуу.

Сэлэнгын экспедициин жолоошон С. В. Тетерин архиин халуунтайгаар рульда һуугаад, Оронго тосхоной соёлой байшангай хажууда нэгэ эхэнэрые дайраа. Тэрэнь саг дары наһа бараа.

Энэ хугасаа соо республикын харгынуудта 6 авари болоно, 6 хүн наһа бараһан, нэгэ хүн гэмэлтэһэн байна.

Харгын дүрим хазагайруулһан 900 хүн баригдаа.

Н. СЕМЕНОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай мартын 28-да үнгэргэгдэһэн 13-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 1.150981 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй. табан номер (80 карточка) тааһан хүнүүд — 1.111 түхэриг, дүрбэн номер (3469 карточка) таагшад — 29 түхэриг, гурбан номер (51.932 карточка) тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.403436 билет ороо.

Табан номер (13 карточка) таагшад — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (2929 карточка) тааһан хүнүүд —128 түхэриг, гурбан номер (85.866 карточка) таагшад 6 түхэриг абаха.

Спортлотонуудай 13-дахи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 8-һаа майн 8 хүрэтэр түлэгдэхэ. (ТАСС).

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, хойто районуудта, Байгал шадарай нютагуудта багахаанаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 8—13 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ шииг нойтон орохогүй, баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 8—10 градус дулаан байха.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөн хүсэ арьбадхадаг, хүсэ нэмээдэг» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Республика ажалай вахтада жагсана» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи — тематическа хуудаһан, тэрэнэй материалнууд арадай хинагшадай ажал хүдэлмэридэ зорюулагданхай.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые олониитын дунда дэлгэрүүлхэ». «Арьбалалта ба алмалта хэхэ найдамтай үндэһэн» — Ю. Чаплыгинай статья. «Болгариин коммунистнуудай съезд» —ТАСС-ай материал. «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» —ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Соёлой һонин». «Олоной хабаадалгатайгаар, уран шадабаритайгаар» —Д. Хайдаповагай статья. «Энэ һара соо ямар концертнүүд болохоб?» — Л. Теняковагай корреспонденци. Спортын мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9,30 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«Алешкина любовь»—уран һайханай фильм. 11.30—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.30 — Шэнэ һонин. 15.25—Дамжуулгын программа. 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 17.05—«Партиин тэмсэлшэ». КПСС-эй XXVI съездын делегат, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой «Серп и молот» заводой булад хайлуулагша В. И. Коптев тухай телевизионно фильм.

Улаан-Үдэ. 17.35—Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 17.50—«Архитектура ба барилга» — киножурнал. 17.00—«Байгал» мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.35 — Гүрэнэй Софин филармониин оркестр болгар композиторнуудай зохёолнуудые гүйсэдхэхэ. 19.00 — «Олон мянганай ленинскэ университет». Магнитогорскын металлургическа комбинадай коллективүүдэй социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэхэ дүй дүршэл тухай. 19.30 — «Арадай аялганууд». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 —«Москвагай хабар» — кино-зураглал. 20.05 —«Европодо найдамтай эб найрамдал байгуулха». Политическэ шэнжэлэгшэ Э. Мнацаканов дамжуулга хэхэ. 20.20 — «Түбэй телевидениदэ түрүүшынхеэ». «Белый пароход» — уран һайханай фильм. 22.00 —«Время». 22.35 — СССР-эй арадай артист Евгений Нестеренкын концерт. 23.35 —Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.35 —«Ород хэлэн». 18.05 —«Москва шадарай үдэшэнүүд».

Улаан-Үдэ. «Танай бэшэгүүдээр» 19.05 — «Озорник» — уран һайханай фильм. 20.45 — Соносхолнууд. 20.55 —«Наследники» —баримтата фильм.

УНШАГТЫ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ХАМГААЛАГША

Гэрэйнгээ эзые хамгаалһан миисгэй тухай Одессэ хотын хүүгэдэй врач И. Жардецк... иигэжэ хөөрэнэ:

Үдэшэлэн гэрэй гэшхүүрэй талмай дээрэ нэгэ һогтуу хүбүүнэй басаганда аһалдаһадань, тэрэнь «туһалыт» гэжэ хашхарба. Хүршэ эхэнэрнь үүдээ нээгээд, милици дуудаха гэжэ тэрэниие айлгаба. Харюудань хулиган түбүүн элдэб муухайгаар хараажа байгаад, эхэнэртэ добтолбо. Гэнтэ абаһаар ойлгохоо аргагүй ушар болобо: гэрэй миисгэй добтологшын хүлэ шүдэ, һабараараа бажуун ал... шаба. Гэнтэ тэлэрһэн хүбүүн гэдэргээшье харангүй гүйжэ арилшоо.

ТУҺАЛБА ГЭЭШЭ

Нэгэ эхэнэр магазинһаа худалдагдаһан жэжэ загаһануудые шүлэ гаргахаяа асарба. Тэдэ нэгэ аяга соо хээд, шала дээрэ орхижорхибо. Столово соохи набтархан стол дээрэ хүшын хүбүүхэнэй һайхашаадаг загаһахануудай аквариум табяатай байгаа.

Эзэн эхэнэрэй газаашаа гарахадань, тэдэнэй Джильда нохой кухни руу аргаахан ороод, бүхы загаһахануудые аквариумди зөөбэ. Эдэ загаһахануудыетнай байха ёһотой газартань оруулаб гэһэншүү гээр нохой эзэн тээшээ гараад, хүхюутэйгээр хусаба. Энээн тухай И. Шуссер Тбилисиһээ мэдээсэнэ.

ҺАЙНИИЕ ХЭҺЫЕНЬ МАРТАБАГҮЙ

Гомелиин судна бүтээлгэ заһабарилгын заводой инженер А. Хлюпо Тиапсе хото... дарай «Гизельдере» пансионадта амараад бусахынгаа урда тээ харгыдаа эдихэ эдеэ хоол худалдажа абаха гэжэ магазин ошобо. Гэдэргээ пансионадтаа харижа ябахадань, нэгэ үлэнхэ нохой дайралдаба. Нохойе хайрлаһан тэрэ худалдан абаһан эдеэгээ тэрэндэ бүлтыень эдюулбэ.

Үдэшэ сэбэр агаарта гараад ябатарнь, хотошо нохойнуудай тэрэниие гэнтэ тойрошо ходонь, А. Хлюпо ухаа алдашаба... Гэнтэ тойрон хэпхи... дэжэ байһан нохойнуудай нэгэн хүн тээшэ аргаахан... тулаха ерээд. хүлэйнь хажууда хэбтэшэбэ. А. Хлюпо үнөөхи эдеэлүүлһэн нохойгоо таниба. Тиихэдэнь бусад нохойнуудынь гэнсэ анирагүй болошобо.

ЗҮРХЭТЭЙ НОХОЙ

Манай гэрэй газаа Мухтарка гэжэ хотошо нохой байладаг юм гэжэ Тальное хотоһоо (УССР) В. Кучеренко бэшэнэ. — Ухибүүд тэрэ доло... гир нохойтой наадаха ехэ дуратай юм. Нэгэтэ ухибүүд наадажа байха үедэ хари... дээрэ бүмбэгэ гарашаба. Тэрэ үедэ энэ харгыгаар машина түргэн ябадалаараа гаража ... Гэрэй болонко нохой хари... дээрэ мухарижа ябаһан бү... бэгын хойноһоо гүйжэ гара... даа, машина доро орохоё... ойлгоногүй. Ухибүүд айһандаа амилхалашье болишонхой зо... сонод. Харин зүрхэтэй Мухтар ямар аюулай болохо... байһые ойлгожо, болонко нохойе машинын мөөр доро... шахуу саб шүүрэн абаба.

Мухтарка нохойе мүнөө ухибүүдшье, наһатайшуулшье эрхэлүүлдэг, эдеэлүүлдэг болонхой.

ҮҺӨӨГӨӨ АБАБА

Липецк хотын үнинэй ехэ гүүшан Л. Кошелев иигэжэ бэшэнэ: «Ангууша Мушкет нохой хоймни хониобшо үмэдхүүлхэдэ дурагүй, гиинадаг һэн. Тээд хэрээгы зантай нохойн заал һаа, хоншообшо үмэдхүүлхэ ёһотой ха юм.

Мушкет нохойе эдеэлүүлэхдээ, амһартын хажууда ... гомторгүйгөөр хоншообшо... орхижорхиһон байба. Дурагүй хоншообшоо харахада... Мушкет эдеэгээ орхижорхё... сихалтайгаар хоншообшоо... добтолбо, Тээд түмэрөөр хэ... дэһэн тэрэнь бүхэ байгаа ... даа. Даалгажа ядахадаа, тэрэ хоншообшоё зуужа, хо... хосог газарта абаашаад, ... ройгоор булаба. Уялгаяа ... гэбэб, хоншообшоһоо һалаб... гэжэ ойлгоходоо, гэдэргээ ... сажа, хүл һабараа шоро... сэбэрлээд, эдеэлжэ ороо ...

ХУЛГАНА МИИСГЭЙН АЙЛГАБА

Хартаабха хадагалхаяа ... заахи хашаа соогоо ... гүнзэгы нүхэ малтаһан байһа... бди гэжэ Н. Филиппов Ли... пецкэ областьһоо бэшэнэ. Тэрэ нүхэн соо хулгана унаһан байба. Тэрэ хулганые барихань миисгэй асаржа, нүхэ руу табиба. Борохон хулгана яаха аргагүй үхэхэ хосорхо болоходоо, миисгэйе айлгаха гэһэншүүгээр тэрээн тээшэ добшоба. Миисгэй бахардаад, харижа эхилбэ. Һүүлээрнь нада хашагдажа, тулажа ехэдээ, гэнтэ нүхэн сооһоо рэжэ гараад, гэдэргээшье рангүй гүйжэ ябашаба.

Тэрэ гэһээр миисгэй олтошоодобори болоо һэн. Харин бараанда оронон боро хулганахаиие сүлөөдэ табяа һэн.

(«Известия» газетэһээ абтаба).

Редакторай орлогшо
Д. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-09, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации 2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04419. Заказ № 77. Индекс 500.